

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Právnická fakulta

Katedra veřejné správy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Obec jako veřejný opatrovník

Vypracovala: Anežka Hladíková

Vedoucí práce: JUDr. Petr Triner, MBA

2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Anežka HLADÍKOVÁ**
Osobní číslo: **R18B0043P**
Studijní program: **B6804 Právní specializace**
Studijní obor: **Veřejná správa**
Téma práce: **Obec jako veřejný opatrovník**
Zadávací katedra: **Katedra veřejné správy**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Teoretická část
3. Pojmy
4. Omezení svéprávnosti
5. Veřejný opatrovník
6. Povinnosti veřejného opatrovníka
7. Praktická část, život s opatrovanci
8. Závěr

Rozsah bakalářské práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

HORÁČEK, Jiří a Lenka POKORNÁ, ed. *Vedení obce v praxi: metodická příručka pro starostu menší obce*. Praha: Raabe, 2007
HENYCH, Václav a Jiří KAUCKÝ, ed. *Obec a právo: legislativní příručka pro starostu menší obce*. Praha: Raabe, 2007
SAMČÍK, Peter. *Příručka pro starostu: váš osobní rádce*. Praha: Dashöfer, 2006.
POLÁK, Martin, CHALUPNÍČEK, Bohumil, ed. *The Residence of the Mayor of Prague*. Přeložil Adrian DEAN, přeložil Stuart HOSKINS.
KOUDELKA, Zdeněk. *Zákon o obcích (obecní zřízení): komentář*. Praha: Leges, 2019.
Územní samospráva ...: zákon o obcích, zákon o krajích, zákon o hlavním městě Praze : právní stav k ... a novelizace k .. Praha: Eurounion, 2006.
Soukromé právo: (soubor zákonů). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019.
Úmluva o právech osob se zdravotním postižením a Opční protokol: Convention on the rights of persons with disabilities and Optional protocol. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2011.
DAVID, Roman. *Ústava České republiky: Listina základních práv a svobod : úplné znění doplněné poznámkami, úvodem do problematiky a výběrem ze soudních případů*. 2. doplněné a přepracované vydání. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 1997.

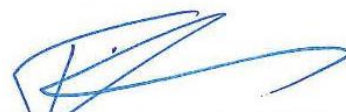
Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Petr Triner**
Katedra veřejné správy

Datum zadání bakalářské práce: **29. března 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2021**

JUDr. Petra HRUBÁ SMRŽOVÁ, Ph.D. (v.z.)

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 25. srpna 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma "Příspěvkové organizace" zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

V Plzni dne:

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala panu JUDr. Petru Trinerovi za podporu při psaní, vstřícnost, věcné připomínky a cenné rady při psaní bakalářské práce.

OBSAH

1	Úvod	8
2	Teoretická část	10
2.1	Historie veřejného opatrovnictví.....	10
2.2	Legislativní rámec veřejného opatrovnictví.....	12
3	Pojmy - obec, opatrovník, veřejný opatrovník a opatrovanec	14
3.1	Pojem obec	14
3.2	Pojem opatrovník	15
3.3	Pojem veřejný opatrovník	15
3.4	Pojem opatrovanec	16
4	Omezení svéprávnosti.....	20
4.1	Doba a rozsah omezení svéprávnosti	21
5	Veřejný opatrovník - postupy po ustanovení obce do funkce.....	23
5.1	Předložení listiny opatrovníka.....	23
5.2	Zjištění dokladů a jejich platnosti	24
5.3	Finanční situace klienta.....	24
5.4	Zmapování bydlení a zajištění bankovního účtu.....	24
5.5	Zmapování zdravotních nároků a sociálních služeb	25
5.6	Zmapování movitého a nemovitého majetku a závazků opatrovance	25
5.7	Vztahová síť, osobní historie člověka, zmapování potřeb, přání a koníčků opatrovance	26
5.7.1	Vedení spisové dokumentace.....	27
6	Povinnosti veřejného opatrovníka.....	29
7	Kontrola a dohled nad výkonem veřejného opatrovníka.....	30
7.1	Kontrola soudní	31
7.2	Kontrola krajskými úřady	32
7.3	Kontrola podle Správního řádu	33

7.4	Kontrola ze strany veřejného ochránce práv	33
7.5	Kontrola ze strany opatrovnické rady	34
7.6	Doporučení	34
8	Financování obce jako veřejného opatrovníka	35
9	Vzdělání a podpora veřejných opatrovníků	36
9.1	Předpoklady veřejného opatrovníka	36
9.2	Metodické vedení a průběžné vzdělávání veřejných opatrovníků	36
9.3	Zkouška zvláštní odborné způsobilosti	37
10	Praktická část - život s opatrovanci	38
10.1	Počet opatrovanců, kterým daná obec zastává funkci opatrovníka	38
10.2	Funkce veřejného opatrovníka a její legislativní úprava	39
10.3	Finanční příspěvek na opatrovance	40
10.4	Výkon veřejného opatrovníka	41
10.5	Udržování kontaktu veřejného opatrovníka s pobytovou sociální službou, sociálním pracovníkem či klíčovým pracovníkem	42
10.6	Návštěvy opatrovance v pobytových službách	43
10.7	Osobnostní vlastnosti a dovednosti pro výkon funkce veřejného opatrovníka	44
11	Závěr	46
	Resumé	47
	Seznam použité literatury	49
	Přílohy	51

1 Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma „Obec jako veřejný opatrovník“, které je dle mého názoru nedostatečně řešené a probírané téma. Toto téma mě zaujalo v roce 2020, kde jsem na Obecním úřadě v Kytlicích plnila svou správní praxi pod vedením starostky obce Ing. Moniky Hladíkové. Díky této praxi jsem zjistila, jak je výkon této agendy náročný a rozhodla se tomuto téma věnovat ve své bakalářské práci. Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit názory jednotlivých zástupců obcí na výkon funkce veřejného opatrovníka a s ním spojené problematiky, včetně časové náročnosti výkonu této agendy a zároveň tím tak přiblížit toto téma. Pod pojmem slova „opatrovník“ si nejspíše většina z nás představí pozici dospělého člověka a nezletilého dítěte. Určitý rodinný vztah, kde dospělý zastupuje „dítě“. Ovšem to je ta zásadní chyba, společnost nejspíše nenapadne, jakým způsobem jsou řešeny problémy ohledně financí, zastupování a rozhodování u dospělých osob s omezenou svéprávností, a to i přesto, že tyto osoby jsou nedílnou součástí naší společnosti. Jejich počet každoročně roste a tím tak i přibývá práce jednotlivým obcím. Obec tedy za ně nese zodpovědnost v široké škále pro nás běžných a každodenních věcí. Mezi tyto činnosti patří například kontrola účtů, nákup naprosto běžných věcí jako je například oblečení, nábytek, potraviny. Dále také podepisování veškerých právních dokumentů včetně potvrzení s hospitalizací jedince. Z tohoto důvodu se domnívám, že si toto téma zaslouží větší pozornost, než se mu doposud dostávalo.

Osob, kteří potřebují opatrovníka a kteří jsou omezeni na svéprávnosti (omezení způsobilosti k právním úkonům) je dle ministerstva vnitra téměř čtyřicet tři tisíc obyvatel České republiky. Pokud osoba omezená na svéprávnosti nemá nikoho v biologické vazbě, kdo by se o ní mohl starat, připadá tato povinnost na veřejného opatrovníka. Zde se, jak jsem již zmínila nejedná o žádnou biologickou vazbu mezi jedinci. Jedná se o práci velice složitou a časově náročnou. Veřejného opatrovníka může vykonávat pouze ta obec, kterou určil ve svém rozhodnutí příslušný soud. Obce v této funkci zastupuje starosta nebo jiný pověřený zaměstnanec obce, který však musí splňovat odborné předpoklady včetně zkoušky odborné způsobilosti. Veřejný opatrovník se při jednání prokazuje průkazem totožnosti, listinou opatrovníka a pravomocným rozsudkem soudu o jeho jmenování¹. Způsobilost každé obce být veřejným opatrovníkem je upravena v ust. § 471 odst. 3 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník. Soud tak na základě tohoto zákona jmenuje veřejným opatrovníkem obec, kde má opatrovanec trvalý pobyt, nebo se fakticky nachází.

¹ Ústecký kraj: Titulní stránka [online]. Copyright © [cit. 18.03.2021]. Dostupné z: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1732586.

Starosta ani místostarosta nejsou úředníci v pracovním poměru (dle zákona č.312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů), zvláštní odbornou způsobilost proto prokazovat nemusí. Jinak je tomu s úředníkem, který by zastupoval nepřítomného kolegu. V případě krátkodobého neplánovaného zástupu tento úředník určitě může dočasně nepřítomného úředníka zastoupit na základě plné moci i v případě, že nemá složenou patřičnou zkoušku zvláštní odborné způsobilosti, neboť zcela jistě nepřesáhne lhůtu 18 měsíců ode dne, kdy začal vykonávat předmětnou činnost.

Úředník, který vykonává dva nebo více správních činností v obci, kde nejsou zřízeny alespoň dva odbory obecního úřadu nebo kde není pověřený obecní úřad, je povinen prokázat zvláštní odbornou způsobilost jen pro jednu správní činnost, a to takovou, kterou určí vedoucí úřadu (§ 21 odst. 4 zákona o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů), ve všech ostatních případech je úředník povinen prokázat zvláštní odbornou způsobilost pro každou jím vykonávanou správní činnost s tím, že u druhého a u dalších ověření vykonává zkoušku jen ze zvláštní části².

² ČTVRTLÍKOVÁ, Veronika, Lubica JURÍČKOVÁ, Nikola BOUCHALOVÁ a Edita HUDÍKOVÁ. *Veřejné opatrovnictví: praktický průvodce a rádce úředníka*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2019. ISBN 978-80-7616-053-8.

2 Teoretická část

V mé práci je stěžejním tématem veřejné opatrovnictví vykonávané obcemi. Lze tomu také rozumět jako jednání za druhého se souhlasem společnosti ovšem s ohledem na to, že veřejný opatrovník není s opatrovancem v žádném příbuzenském vztahu. Abychom správně pochopili pojem veřejného opatrovníka, je také nutné pochopit jeho vývoj a vznik. Z tohoto důvodu se v první podkapitole zaměříme na historii veřejného opatrovnictví. V další podkapitole se zaměříme na základní právní normy mezinárodního ale i českého práva.

2.1 Historie veřejného opatrovnictví

S první zmínkou o ustanovení opatrovníka pro osoby, které trpěly duševní poruchou, je zmínka již v římském právu. Od r. 450 př. n. l. bylo možné takové osobě ustanovit opatrovníka neboli curatora. Zde lze nalézt podobnosti s dnešním termínem kurátor, což znamená v překladu opatrovník, či správce. Římské právo rozlišovalo několik forem opatrovnictví, jako je například opatrovnictví nad šílencem neboli nad curafuriosiem a opatrovnictví nad ochromeným neboli curadebilitumem. Člověk, který byl stížen duševní chorobou nemohl sám právně jednat, tudíž jeho ustanovený opatrovník tak pečoval nejen o majetek této osoby, ale i o jeho osobu. Rozhodující slovo měl v této patriarchální společnosti otec.

Pohled na osoby stížené duševní poruchou se během vývoje historie lidstva proměnil od strachu z osob, jakožto údajných nositelů božího trestu, přes veškeré pokusy o léčbu duševních nemocí pomocí velmi zvláštních metod, kdy se k léčbě užívaly například projímadla a zvracívé prostředky. Tato léčba a následná péče o tyto lidi probíhala v kláštorech, nemocnicích, ale i věznicích. Na tyto osoby bylo totiž nahlíženo jako na osoby, pro které je nutná ochrana od společnosti. Až teprve v pozdějších časech byla těmto sobám umožněna spoluúčast na rozhodování svých vlastních záležitostí a životů.

Otázku způsobilosti k právnímu jednání upravoval na našem území poprvé obecný zákoník občanský pro dědičné německé země spojené v rakouské monarchii (ABGB), který byl vyhlášen císařským patentem č. 946/1811 Sb. z. s. a nabyl účinnosti 1. ledna 1812. Ve své době patřil ke stěžejním civilním kodexům. Na našem území platil s drobnými úpravami až do roku 1950³. Dle ustanovení § 21 ABGB byly pod zvláštní ochranou zákonů osoby zuřivé, šílené a blbé, které byly buď zcela zbavené svého rozumu, případně nebyly schopny rozpoznat následky

³ KADLECOVÁ, Marta; SCHELLE, Karel; VESELÁ, Renata; VLČEK, Eduard. Dějiny českého soukromého práva. Plzeň : Aleš Čeněk. 2007, s. 102-103.

svých činů, a také osoby prohlášené za marnotratníky. Obecný zákoník občanský znal také institut opatrovnictví, jehož úprava se nacházela v § 269 až 284, a při jeho aplikaci se podpůrně využívala ustanovení o poručenství. Opatrovník (neboli kurátor) byl ustanovován osobám, které nebyly schopny obstarávat si své záležitosti. Jednalo se tedy mimo jiné také o osoby šílené a blbé, o kterých to prohlásil soud po slyšení lékařů a po jejich důkladném vyšetření. Dále šlo o marnotratníky, u kterých stačilo prohlášení soudu a osvědčení situace. Mezi povinnosti opatrovníka patřila péče o danou osobu a správa jeho jmění⁴.

V roce 1914 byly císařským nařízením zřízeny poručenské rady, a to za účelem podpory soudu při kontrole činností poručníků a jejich opatrovníků. Mezi jejich pravomoci patřila například možnost informovat soud o neplnění povinností zástupců, navrhování nových poručníků a opatrovníků a podílení se na dozoru. Za účelem plnění svých povinností byla poručenská rada v kontaktu s ústavy, veřejnými korporacemi a také spolky.

Úplně první označení pojmu svéprávnost nastalo v císařském nařízení č. 207/1916 ř. z., Řád o zbavení svéprávnosti. Předpis zde zakotvoval možnost úplného zbavení svéprávnosti v případech vážných duševních poruch či slabomyslnosti, a také částečné zbavení svéprávnosti, které se týkalo výskytu lehčí duševní poruchy, dále u marnotratníků a osob zneužívajících alkohol a jiné jedy. V prvním případě byl člověku ustanoven opatrovník, ve druhém stačil podpůrce. V souvislosti se změnou společenského zřízení vstoupil v roce 1951 v účinnost první socialistický občanský zákoník⁵. Vyznačoval se tím, že ve vztahu ke svéprávnosti začal používat také termín způsobilost k právním úkonům. Dle tohoto předpisu bylo možné úplné nebo částečné zbavení svéprávnosti soudem ve vztahu ke schopnosti člověka obstarávat si sám své záležitosti. Konečně posledním předpisem, který upravoval problematiku svéprávnosti a opatrovnictví, byl občanský zákoník z roku 1964, který platil až do 31. prosince 2013⁶. V tomto zákoně byla poměrně komplikovaná předchozí úprava nahrazena flexibilnější koncepcí⁷. Zákon opustil pojem svéprávnost a předchozí terminologii tak, že je nadále umožněno soudu osobu zbavit způsobilosti k právním úkonům, nebo ji v této způsobilosti omezit⁸. Soudem ustanovený opatrovník byl považován za zákonného zástupce osoby nezpůsobilé a měl povinnost spravovat majetek, kdy k neběžnému úkonu byl vyžadován souhlas soudu. Veřejného opatrovníka zákon

⁴ MAREČKOVÁ, Jana; MATIAŠKO, Maroš. Člověk s duševním postižením a jeho právní jednání. Otázka opatrovnictví dospělých. Praha: Linde, a.s., 2010, s.57.

⁵ Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁷ Člověk s duševním postižením a jeho právní jednání: otázka opatrovnictví dospělých Marečková Jana, Matiaško Maroš

⁸ § 10 zákona č. 40/1964 Sb. Úprava se nacházela v jediném ustanovení.

definoval jako „orgán místní správy, popřípadě jeho zařízení, jestliže je oprávněno vystupovat svým jménem“⁹.

2.2 Legislativní rámec veřejného opatrovnictví

Základním a stěžejním dokumentem mezinárodního práva, který představuje základní a všeobecný úhrn lidských práv a svobod je Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, tj. Evropská úmluva o lidských právech z roku 1953. Pokud dojde k porušení základních práv a svobod, rozhoduje o jejich porušení Evropský soud ve Štrasburku. Zde je nutné vyzdvihnout článek 5, který je obsažen v Evropské úmluvě o lidských právech a který zaručuje právo na osobní svobodu a bezpečnost. Jsou zde také vyjmenovány případy, kdy lze člověka zbavit osobní svobody¹⁰.

Základní právní rámec opatrovnictví a právního jednání lidí s postižením v duševní oblasti tvoří v České republice, ale i mezinárodním právu Úmluva o právech osob se zdravotním postižením (*Convention on the Rights of Persons with Disabilities*), v ČR publikována pod č. 10/2010 Sb. m. s. (dále jen „Úmluva“). Tato Úmluva vstoupila v souladu s článkem 45 odst. 1 v platnost dne 3. 5. 2008. Česká republika podepsala Úmluvu v roce 2006, ratifikovala ji v roce 2009 a počátkem roku 2010 vyšla Úmluva ve Sbírce mezinárodních smluv. Tím se Úmluva stala součástí našeho právního řádu a na základě čl. 10 Ústavy má aplikační přednost před vnitrostátními právními předpisy. To znamená, že pokud by s ní vnitrostátní právní předpis byl v rozporu, použije se přednostně právní úprava zakotvená v Úmluvě. Úmluva tak vytvořila zcela nový právní základ a rámec pro problematiku zdravotního postižení v ČR i na mezinárodní úrovni.

Další legislativní úpravu veřejného opatrovnictví lze nalézt v novém občanském zákoníku, č. 89/2012 Sb. (dále jen „NOZ“), kde lze nalézt podporu v oblasti právních jednání a který zavedl novou terminologii ve vztahu k opatrovnictví a omezení osoby v jejím samostatném právním jednání. Namísto dosavadní terminologie „způsobilost k právům a povinnostem“ (tj. osoba jako subjekt práv a povinností podle § 7 zákona č. 40/1964 Sb.) se zavedl termín – sousloví „právní osobnost“ (§ 15 odst. 1 NOZ). Místo dosavadního sousloví „způsobilost k právním úkonům“ užívá nový občanský zákoník termínu „svéprávnost“ (§ 15 odst. 2 NOZ). Jedná

⁹ Tamtéž, § 27 odst. 3.

¹⁰ MAREČKOVÁ, Jana a Maroš MATIAŠKO. Člověk s duševním postižením a jeho právní jednání: otázka opatrovnictví dospělých. Praha: Linde, 2010. Praktická právnická příručka. ISBN 978-80-7201-801-7.

se o způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinností (právně jednat).

NOZ zakotvuje některé možnosti založené na modelu podpory. Jde o předběžné prohlášení, nápomoc při rozhodování a zastoupení členem domácnosti. Tato opatření mají být použita přednostně, aby nemuselo dojít k zásahu do svéprávnosti. Bez ohledu, zda jsou v rámci návrhu na omezení svéprávnosti tyto možnosti menšího omezení navrhovány, soud přihlíží a zkoumá možnosti využití těchto podpůrných mechanismů¹¹.

Mezi další základní přepisy upravující veřejné opatrovnictví lze zmínit například zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 372/2011 Sb., o zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů a poslední řadě také zákon č. 108/2006 Sb., zákon o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů¹².

¹¹ Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením. Průvodce [online]. Copyright © [cit. 02.03.2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/umluva-osn-o-pravech-osob-se-zdravotnim-postizenim>

¹² Veřejný ochránce práv. Veřejný ochránce práv [online]. Copyright © 2021 Kancelář veřejného ochránce práv [cit. 02.03.2021]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/>

3 Pojmy - obec, opatrovník, veřejný opatrovník a opatrovanec

3.1 Pojem obec

Obec tvoří územní celek vymezený hranicí, je to základním samosprávným společenstvím občanů a také místem pro výkon veřejné moci s vlastním majetkem. Obec nese odpovědnost v právních vztazích a své úkoly plní ve veřejném zájmu. Mezi členy obce patří rada obce, starosta, obecní úřad, zvláštní orgány obce a zastupitelstvo, jímž je obec spravována. Každá obec musí být součástí krajů. V České republice se nachází čtrnáct krajů a podle Českého statistického úřadu celkem 6258 obcí včetně újezdů.

V České republice jsou obce členěné podle rozsahu výkonu státní správy. Obce prvního stupně mají nejmenší podíl na objemu výkonu v přenesené působnosti. Vykonávají pouze státní správu v základním rozsahu včetně správního obvodu, který je tvořen územím obce. Dále také zajišťují zabezpečení ochrany veřejného pořádku, volby či evidenci obyvatel. Mezi jejich další pravomoci patří vydávání obecně závazných vyhlášek ve své samostatné působnosti. Výkon přenesené působnosti může svěřit veřejnoprávní smlouvou jiné obci, která je ve stejném správním obvodu obce s rozšířenou působností. Základní rozsah správy může být obci i odebrán a přenesen na jinou obec rozhodnutím krajského úřadu z důvodu neschopnosti obce zabezpečit její řádný výkon¹³.

Obce druhého stupně nebo také obce s pověřeným obecním úřadem zahrnují města a obce s rozšířeným rozsahem působnosti. Na rozdíl od obcí prvního stupně lze zařadit svěřené základního rozsahu státní správy včetně svěřené matričního a stavebního úřadu.

Obce s rozšířenou působností lze označit jako obce třetího stupně. Jejich rozsah přenesené působnosti je značně velký. Zajišťují záležitosti obcí I. a II. stupně a další jim svěřené agendy. Patří mezi ně například živnostenské podnikání, cestovní a osobní doklady, řídičská oprávnění, sociálněprávní ochrana dětí, registr vozidel atd. Obec záležitosti zřizuje prostřednictvím obecního úřadu nebo zvláštních orgánů. Pro jednotlivé obce platí, že vyšší stupeň vykonává i přenesenou působnost stupně nižšího, tj. obce II. stupně vykonávají to, co I. stupeň a III. Stupně vykonávají činnosti I. a II. stupně.

¹³ § 65 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů ze dne 12. dubna 2000.

3.2 Pojem opatrovník

Obecně je opatrovnictví součástí soukromoprávní kategorie zastoupení, a to vedle zákonného a smluvního zastoupení. Zastoupení upravuje hlava III. části první občanského zákoníku¹⁴. Jejich společným znakem je, že se jedná o takzvané přímé zastoupení, to znamená, že práva a povinnosti vznikají přímo zastoupenému. Zásadní význam zde má pravidlo, dle kterého v žádném případě nesmí být zájem zástupce v rozporu se zájmem zastupovaného¹⁵. Při výběru opatrovníka soud vždy přihlédne i k podnětům i k podnětům osob opatrovanci blízkých, musí však sledovat jeho opatrovancův prospěch, zároveň dbá výběrem opatrovníka, aby nezaložil nedůvěru opatrovance k opatrovníkovi.

Zákon nově stanovuje pořadí pro výběr možných osob do pozice opatrovníka, kde je na prvním místě vždy osoba, kterou navrhl sám opatrovanec. Pokud pro tuto osobu není možné stát se opatrovníkem, soud ho zpravidla nahradí osobou v příbuzenském vztahu, nebo osobu v blízkém vztahu se zájmem se o opatrovance starat i do budoucna. Pokud ani zde soud nenajde takovou osobu, mezi další řeší pak přichází pozice soukromého opatrovníka, což je osoba, která musí splňovat podmínky pro ustanovení opatrovníkem. Krajním a pro nás klíčovým řešením je pak veřejný opatrovník, který je jmenován i bez svého souhlasu.

Existují zde i další okrajové opatrovníky, jako je například kolizní opatrovník, který přichází na řadu, pokud se zájmy opatrovance a opatrovníka dostanou do střetu, či snad takový střet hrozí. Taková situace může například nastat, pokud by opatrovník chtěl od opatrovance něco koupit, nebo mu něco prodat. Jedná se zde tedy o situaci dočasnou, dokud střet zájmu nepomine. Další krajní opatrovník se nazývá opatrovník procesní, kterého jmenuje soud, aby za opatrovance činil procesní úkoly a dbal jeho zájmu. Poslední možný krajní druh je dočasný opatrovník, který plní funkci pouze krátkodobého a prozatímního opatrovníka. Takový opatrovník přichází pouze v čase, dokud nedojde projednání a vyřízení dané záležitosti.

3.3 Pojem veřejný opatrovník

Podle NOZ č. 89/2012 Sb § 471 odst. 2: *„Soud jmenuje opatrovníkem osobu, kterou navrhl opatrovanec. Není-li to možné, jmenuje soud opatrovníkem zpravidla příbuzného nebo jinou osobu opatrovanci blízkou, která osvědčí o opatrovance dlouhodobý a vážný zájem a schopnost projevovat jej i do budoucna“*, toto je jedno z hlavních kritérií, ke kterým soud při

¹⁴ Zákon č. 89/2012 Sb.

¹⁵ LAVICKÝ, P. a kol., op. cit., s. 1657-1661. V případě hrozící nebo už existující kolize zájmů mezi zástupcem a zastoupeným, je nutné ustanovit kolizního opatrovníka dle § 460 zákona č. 89/2012 Sb.

výběru opatrovníka přihlíží. „Není-li možné ani to, jmenuje soud opatrovníkem jinou osobu, která splňuje podmínky pro to, aby se stala opatrovníkem, nebo veřejného opatrovníka podle jiného zákona.“ Podle odst. 3: „Způsobilost být veřejným opatrovníkem má obec, kde má opatrovanec bydliště, anebo právnická osoba zřízená touto obcí k plnění úkolů tohoto druhu; jmenování veřejného opatrovníka podle jiného zákona není vázáno na jeho souhlas.“ Obec zpravidla pověří k opatrovnictví jednu osobu, která je způsobilá k výkonu této činnosti a nadále vše probíhá podobně, jako když je opatrovníkem rodinný příslušník nebo jiná osoba s tím rozdílem, že se o žádný spřízněný vztah nejedná.

Institut veřejného opatrovníka zavádí nový občanský zákoník v krajním případě, když není možné ustanovit opatrovníkem žádnou blízkou, či nijak vhodnou osobu. Z tohoto důvodu také ustanovil, že veřejný opatrovník se nemůže proti opatrovnictví odvolat či se ho vzdát. Jsou zde však jistá pravidla. Opatrovníkem se může stát jen obec, kde má opatrovník trvalé bydliště, anebo právnická osoba zřízená touto obcí k plnění úkolů tohoto druhu. Dalším pravidel je vyloučení pozice opatrovníka jakožto zařízení, kde opatrovanec pobývá nebo které mu poskytuje služby. Může se jednat například o Domov pro osoby se zdravotním postižením¹⁶.

Obec se také může stát veřejným opatrovníkem i přesto, že soud opatrovníka odvolá (§ 468 OZ). Opatrovnictví musí obec vykonávat až do doby, než soud rozhodne o jmenování nového opatrovníka. Po určení obce soud vystaví Listinu o jmenování opatrovníka, kterou veřejný opatrovník jedná jménem opatrovance a také se prokazuje vůči třetím stranám¹⁷. Dalším dokumentem je rozhodnutí okresního soudu, pokud je tedy výkon veřejného opatrovnictví pověřen zaměstnanec obce, který musí také splnit odbornou zkoušku.

3.4 Pojem opatrovanec

Pod pojmem opatrovance se rozumí osoba, která je z nějakého důvodu omezená ve svéprávnosti. Nejčastějším omezením ve svéprávnosti je z důvodu duševní poruchy nebo choroby, které nejsou přechodné, a právě ony jim zabraňují se postarat o své vlastní záležitosti. V § 57 odst. 1 OZ se uvádí: „Soud může omezit svéprávnost člověka v rozsahu, v jakém člověk není

¹⁶ Typy opatrovníků - Reforma opatrovnictví | Liga lidských práv. Home - Reforma opatrovnictví | Liga lidských práv [online]. Dostupné z: <https://www.reformaopatrovnictvi.cz/opatrovnictvi/typy-opatrovniku/>

¹⁷ ČTVRTLÍKOVÁ, Veronika, Lubica JURÍČKOVÁ, Nikola BOUCHALOVÁ a Edita HUDÍKOVÁ. *Veřejné opatrovnictví: praktický průvodce a rádce úředníka*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2019. ISBN 978-80-7616-053-8.

pro duševní poruchu, která není jen přechodná, schopen právně jednat, a vymezí rozsah, v jakém způsobilost člověka samostatně právně jednat omezil.“ Je potřeba však zmínit, že soud rozhoduje na základě znaleckého posudku.

Každá duševní nemoc výrazným způsobem změní lidský život a změny, které psychické postižení provází, jsou komplikací pro nemocného především v navazování sociálních interakcí a hledání svého místa ve společnosti. Mimo to často nemají na průběh nemoci náhled, a proto sami nedovedou správně vyhodnotit léčebný postup. V osobní praxi se setkáváme nejčastěji s osobami, které mají diagnózu schizofrenního onemocnění, mentálního postižení nebo jsou závislí na psychoaktivních látkách. Tyto poruchy zapříčiňují neschopnost samostatně řešit různé životní situace, které se intaktní populaci zdají běžné. V níže zmíněném výčtu nemocí si vymežíme čtyři nejčastější duševní poruchy podle platné revize MKV tedy Mezinárodní statistické klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů.

Duševní poruchy a poruchy chování pod písmenem F (F00-F99). Patří sem např. tyto základní skupiny psychiatrických diagnóz: Organické duševní poruchy včetně symptomatických (F00–F09), Poruchy duševní a poruchy chování způsobené užíváním psychoaktivních látek (F10–F19), Schizofrenie, poruchy schizotypální a poruchy s bludy (F20–F29) nebo Mentální retardace (F70–F79). Tyto čtyři základní skupiny duševních poruch jsou často důvodem omezení ve svéprávnosti (Juríčková, Ivanová, Filka, 2014)¹⁸.

Organické duševní poruchy včetně symptomatických

Tato sekce zahrnuje řadu duševních poruch, seskupených na základě prokazatelně společné etiologie onemocnění, poranění nebo jiného poškození mozku, které vede k mozkové dysfunkce. Dysfunkce může být primární, např. u nemoci, poranění nebo poškození, která postihují mozek přímo nebo predilekčně, nebo sekundární, např. u systémových onemocnění a poruch, které postihují mozek jen jako jeden z mnoha orgánů nebo systémů¹⁹.

Organické duševní poruchy včetně symptomatických látek

Tento oddíl obsahuje široké spektrum nemocí různé tíže a různých klinických forem, které však všechny sdílejí společný jmenovatel, kterým je užívání psychoaktivních substancí,

¹⁸ ČTVRTLÍKOVÁ, Veronika, Lubica JURÍČKOVÁ, Nikola BOUCHALOVÁ a Edita HUDÍKOVÁ. *Veřejné opatrovnictví: praktický průvodce a rádce úředníka*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2019. ISBN 978-80-7616-053-8.

¹⁹ F00 - F09 - Organické duševní poruchy včetně symptomatických . [online]. Copyright © 2017 Centrum pro rozvoj péče o duševní zdraví, [cit. 02.02.2021]. Dostupné z: <http://www.cmhcd.cz/stopstigma/o-dusevnich-nemocich/seznam-dusevnich-nemoci/f00-f09-organicke-dusevni-poruchy-vcetne-sympt/>

které mohou, ale nemusejí být předepsány lékařem. Patří sem také chronický alkoholismus nebo toxikomanie²⁰.

Schizofrenické poruchy

Schizofrenické poruchy jsou obecně charakterizovány podstatnou a typickou deformací myšlení a vnímání. Afekty jsou nepřiměřené nebo otupělé. Jasně vědomí a intelektuální kapacita jsou obvykle zachovány, ačkoliv v průběhu doby se mohou vyvinout určité kognitivní defekty. Nejdůležitější psychopatologické fenomény zahrnují například ozvučování myšlenek, vkládání nebo odnímání myšlenek, vysílání myšlenek, bludné vnímání a bludy ovládnutí, pasivita nebo ovlivňování, sluchové halucinace, které komentují nebo diskutují o pacientovi ve třetí osobě, poruchy myšlení a negativní příznaky. Průběh schizofrenických poruch je buď trvalý nebo epizodický s narůstajícím nebo trvalým defektem anebo může být jedna nebo více atak s úplnou nebo neúplnou remisí²¹.

Mentální retardace

Je stav zastaveného nebo neúplného duševního vývoje, který je charakterizován zvláště porušením dovedností, projevujícím se během vývojového období, postihujícím všechny složky inteligence včetně poznávací, řečové, motorické a sociální schopnosti. Mentální retardaci lze rozdělit na čtyři stupně podle těžkosti a vážnosti postižení. U první lehké mentální retardace se IQ pohybuje přibližně mezi 50 až 69, což u dospělých odpovídá mentálnímu věku 9 až 12 let; někteří dospělí lidé jsou schopni práce a úspěšně udržují sociální vztahy a přispívají k životu společnosti.

Druhá střední mentální retardace IQ dosahuje hodnot 35 až 49, což u dospělých odpovídá mentálnímu věku 6 až 9 let. Výsledkem je zřetelné vývojové opoždění v dětství, avšak mnozí tito lidé se dokáží vyvinout k určité hranici nezávislosti a soběstačnosti, dosáhnou přiměřené komunikace a školních dovedností

Třetí stupeň těžké mentální retardace se IQ pohybuje v pásmu 20 až 34, což u dospělých odpovídá mentálnímu věku 3 až 6 let, stav vyžaduje trvalou potřebu podpory. Poslední stupeň a nejvážnější je hluboká mentální retardace. U hluboké mentální retardace IQ dosahuje nejvýše

²⁰ Prohlížeč | MKN-10 klasifikace. Prohlížeč | MKN-10 klasifikace [online]. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F10-F19>

²¹ MKN-10 F20 Schizofrenie — Databáze léčiv. [online]. Dostupné z: <https://mediately.co/cz/icd/F00-F99/set/F20-F29/cls/F20/schizofrenie>

20, což odpovídá u dospělých mentálnímu věku pod 3 roky, stav způsobuje nesamostatnost a potřebu pomoci při pohybování, komunikaci a hygienické péči²².

²² ČTVRTLÍKOVÁ, Veronika, Lubica JURÍČKOVÁ, Nikola BOUCHALOVÁ a Edita HUDÍKOVÁ. *Veřejné opatrovnictví: praktický průvodce a rádce úředníka*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2019. ISBN 978-80-7616-053-8.

4 Omezení svéprávnosti

Dle důvodové zprávy k občanskému zákoníku, je omezení svéprávnosti výrazným zásahem do přirozených práv člověka, proto musí celý proces podléhat jasným regulacím a být svěřen výlučně do soudní jurisdikce²³. Omezení svéprávnosti znamená omezení způsobilosti osoby samostatně právně jednat, tedy zakládat svým jednáním práva a zavazovat se k takovým povinnostem. Důvodová zpráva poukazuje na to, že formulace „způsobilost právně jednat“ je zvolena z důvodu odlišení od způsobilosti člověka k protiprávním činům, neboť je třeba poukázat, že omezení svéprávnosti se vztahuje pouze na schopnost člověka zavazovat se k právům a povinnostem. Omezení svéprávnosti se netýká oblasti rozhodování v mimoprávních otázkách, jako je např. oblékání, pobyt, strava a podobně²⁴.

Dle § 57 NOZ lze omezit svéprávnost člověka jen v takových případech, jeli to v jeho zájmu a pouze, hrozila-li by mu jinak závažná újma. K omezení svéprávnosti také může dojít pouze tehdy, není-li možné využít méně omezující či snad mírnější opatření. V paragrafu 57 odst. 1 NOZ lze také nalézt, že omezit svéprávnost člověka pro duševní poruchu lze pouze v případě, pokud člověk již nezvládá samostatně právně jednat, a nejedná-li se v daném případě o poruchu pouze přechodnou. Omezení svéprávnosti nelze chápat jako sankci či trest, nýbrž jako ochranné opatření v zájmu daného jedince. Omezení svéprávnosti je i tudíž z tohoto důvodu pouze po dobu vyměřenou a nezbytně nutnou.

Ze zákona bylo již vypuštěno omezení svéprávnosti pro nadměrné užívání alkoholu či omamných látek, prostředků i jedů²⁵. V důvodné zprávě k NOZ jsou však typické případy duševních poruch, které brání člověku samostatně jednat. Hovoříme zde o schizofrenii, progresivní paralýze či chronické stádium závislosti. V reálném životě a praxi se spíše setkáváme s klienty, kteří díky nadměrnému užívání alkoholu a omamných látek již nejsou schopni plnohodnotně bránit svá práva, čímž se často dostávají do existenciálních problémů a následného sociálního vyloučení. Klienti jsou omezeni na svéprávnosti až tehdy, kdy stupeň jejich poškození dosáhne takové intenzity, že již nejsou schopni hájit svá práva a jejich mozek je nenávratně poškozen.

²³ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR 2013-2015 [cit. 16. 2. 2021], s. 57. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

²⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR 2013-2014 [cit. 18.2.2015]., s. 58. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

²⁵ JIRSA, Jaromír. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.2.2016. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-080-7.

4.1 Doba a rozsah omezení svéprávnosti

Omezení svéprávnosti není trvalou záležitostí a podléhá pravidelným přezkumům. Vyplývá to z míry intenzity zásahu do práv člověka a jako prevence před potenciálním zneužitím tohoto institutu. Dle § 59 občanského zákoníku²⁶ může soud omezit svéprávnost člověka buď na nezbytně nutnou dobu v souvislosti s řešením určité záležitosti, anebo maximálně na tři roky. Zároveň byla s účinností nového kodexu stanovena povinnost přezkumu všech, kteří byli zbaveni či omezeni ve způsobilosti k právním úkonům dle předchozí právní úpravy, a to v termínu tří let. Pokud by soud do té doby nerozhodl, nabyly by tyto osoby plné svéprávnosti²⁷. V praxi to vedlo ke značnému přetížení soudů, potažmo příslušných soudních znalců, a docházelo k neúměrnému protažení délky. Situace byla neúnosná až do té míry, že musel zasáhnout zákonodárce a novelou prodloužit tuto přechodnou dobu na pět let²⁸. Spolu s tím byl novelizován také § 59 občanského zákoníku, kdy se maximální doba k omezení svéprávnosti u nejvážnějších duševních poruch a trvalých nepříznivých stavů prodloužila také na pět let²⁹.

Jak již bylo uvedeno výše, soud může omezit svéprávnost člověka v rozsahu, v jakém není pro duševní poruchu schopen samostatně právně jednat. S ohledem na dikci zákona, že omezení svéprávnosti je až krajním prostředkem, měl by tak učinit pouze v nejnutnějších rozsahu a v záležitostech, které se posuzovaného přímo dotýkají.

V každém výroku rozsudku soudu, který omezuje osobu na svéprávnosti, musí být obligatorně stanoven rozsah a případně i délka tohoto omezení. Rozsah omezení musí být stanoven jen v nezbytně nutné míře vzhledem k závažnosti újmy, která by jinak člověku hrozila. Rozsah omezení je možno stanovit negativním, či pozitivním výčtem.

Více účelný se jeví výčet negativní, kde v rozsahu omezení budou přesně stanovena jednání, ve kterých je svéprávnost osoby omezena a osoba tak k těmto jednáním není způsobilá. V ostatních jednáních neuvedených bude člověku svéprávnost zachována. Na rozdíl od toho pozitivní vymezení stanovuje, ve kterých jednáních je člověku svéprávnost zachována. V ostatních neuvedených případech je svéprávnost omezena. Toto hledisko rozsahu omezení se však jeví jako nedostatečné, jelikož by některé činnosti mohly být opomenuty a člověk by tak na svých právech byl omezen víc, než je nezbytně nutné. Pozitivní výčet není v souladu s účelem

²⁶ § 59 zákona č. 89/2012 Sb.

²⁷ § 3033 zákona č. 89/2012 Sb., ve znění do 29.12.2016.

²⁸ Jednalo se o zákon č. 460/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákony

²⁹ Také došlo k určitému usnadnění procesu omezení svéprávnosti, kde u těchto nejvážnějších stavů není vyžadován při přezkumu nový znalecký posudek, ale stačí aktuální lékařská zpráva. Srov. § 38 odst. 4 zákona č. 292/2013 Sb.

stávající právní úpravy, neboť podle ní je omezení na svéprávnosti až krajním prostředkem³⁰. Nejvyšší soud však připouští i možnost stanovení omezení pozitivním výčtem³¹. Pojetí časové limitace omezení svéprávnosti odpovídá rovněž principu subsidiarity. Zákon klade požadavek, aby omezení svéprávnosti netrvalo déle, než je zbytně nutné³².

³⁰ Viz Čuhelová in LAVICKÝ, P. a kol., op. cit. s. 49

³¹ 21 NS Cpj 160/1976 (R/1979)

³² viz MAREČKOVÁ, M., MATIAŠKO, J., op. cit. s. 49

5 Veřejný opatrovník - postupy po ustanovení obce do funkce

V následujících podkapitolách si vymezíme praktické kroky, které je obec povinna provést po ustanovení do funkce opatrovníka. Výčet následujících povinností je uveden dle příručky/metodiky Ministerstva vnitra - Základní informace pro obce jako veřejné opatrovníky (2016), kde výčet popisuje všechny kroky v případě, kdy byl člověk maximálně omezen na svéprávnosti. Úkony nejsou vázány časovou posloupností s výjimkou informování svěřeného člověka o jmenování opatrovníka a vzájemného seznámení.

5.1 Předložení listiny opatrovníka

Mezi první povinnost při ustanovení obce do pozice veřejného opatrovníka patří předložení listiny opatrovníka. Tímto krokem dochází k informování všech, kteří mají co do činění s naším klientem informovat o tom, co se stalo, jaké to má následky a dále jakým způsobem postupovat. Je nutno s průvodním informačním dopisem rozeslat na všechny strany Listinu opatrovníka, rozhodnutí soudu s nabytím právní moci a pověření o zastupování, které většinou vydává starosta obce. Tyto listiny je vždy nutné předložit také na všech institucích a úřadech, kde bylo anebo je v jeho věci jednáno.

Nejčastěji se jedná o instituce jako jsou například:

- Úřad práce – zde se jedná o oddělení státní sociální podpory, oddělení nepojistných sociálních dávek.
- Česká správa sociálního zabezpečení – pojistné a sociální zabezpečení, výplaty, důchod.
- Banky – pokud má klient u nějaké banky vedený účet či vkladní knížku.
- Sociální služby – v případě, pokud klient využívá nějaký druh sociální služby.
- Zaměstnavatel – v případě, že daný klient pracuje
- Vlastníka či nájemce bytu
- Zdravotní pojišťovnu
- Informovat opatrovnickou radu, pokud je ustanovena, že došlo ke změně opatrovníka
- Informovat další smluvní strany o tomto zastoupení

Zde se jedná o oficiální a počáteční část, u které není nutné přítomnosti svěřené osoby.

5.2 Zjištění dokladů a jejich platnosti

Zde se jedná o část, při které je většinou nutná přítomnost klienta či rodiny, bez čehož se není možné obejít. Veřejný opatrovník má povinnost zjistit, jaké má daný opatrovanec doklady včetně jejich platnosti. Jedná se o doklady:

- Občanský a cestovní pas
- Průkaz osoby se zdravotním postižením
- Průkaz zdravotní pojišťovny
- Parkovací průkaz pro osobu se zdravotním postižením

5.3 Finanční situace klienta

V této části je opatrovník povinen zjistit si dostupné informace ohledně příjmů a výdajů svého opatrovance a probrat se jeho finanční situací. Zda s příjmy vychází a pokud ne, proč tomu tak je. Zajišťování těchto údajů již bývá podloženo smlouvou, které je potřeba si zajistit od bývalého opatrovníka nebo opatrovance a zkontrolovat jejich plnění. Zajišťování finančních záležitostí opatrovance vychází z následujících:

- Sociální dávky – příspěvek na mobilitu, příspěvek na péči, dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky sociální podpory
- Hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání, příspěvek na péči, na mobilitu, dávky v hmotné nouzi, příjmy ze zaměstnání
- Mzda – včetně zajištění pracovní smlouvy
- Důchod
- Ostatní příjmy a renty – zde se může jednat například o dědictví klienta
- Nájemné služby související s užíváním bytu, úvěry a půjčky, pojistné, spoření, mobilní operátoři, výživné
- Daňové nedoplatky, závazky vůči zdravotní pojišťovně, správě sociálního zabezpečení a jiným subjektům
- Případné exekuční řízení

5.4 Zmapování bydlení a zajištění bankovního účtu

U zmapování bydlení je nutné zjistit, zda je opatrovanec spokojen s místem svého bydliště, případně jsou-li jeho podmínky pro bydlení dostatečně omezující a vyhovující. Jedná se

například o bydlení v DOZP (Domov pro osoby se zdravotním postižením), v chráněném bydlení či jiné sociální službě, rodině.

Zajištění bankovního účtu pak probíhá tak, že pokud nemá opatrovanec zřízen bankovní účet, pak je tento účet nutné zřídit ve spolupráci a ním a řádně také spravovat v souladu s rozsudkem o omezení svéprávnosti. Tento akt může být také prvním krokem, který je potřeba zřídit při převzetí opatrovnictví pro zajištění finanční stability. V případě veřejného opatrovnictví je další alternativou i zřízení podúčtu k účtu obce. Pokud zde vznikl osobě závazek v sobě omezení její svéprávnosti, pak je také potřeba učinit kroky a právní jednání, kterou vedou k eliminaci závazku a s ním například vzniklý dluh.

5.5 Zmapování zdravotních nároků a sociálních služeb

Je nutné, aby si obec jako veřejný opatrovník zjistila informace ohledně zdravotní péče svého opatrovance. Jedná se o ošetřující lékaře, preventivní prohlídky, kontroly a vyšetření.

Dalším krokem je zmapování sociálních služeb včetně sociálních dávek a jiných možností sociálních podpor. Zde je dobré se ujistit, že služby fungují dobře a naplňují tak kvalitně potřeby opatrovance. Opatrovník by měl být informován o tom, jaké má opatrovanec sociální služby a jak fungují, zda podepisoval smlouvu o poskytování sociální služby obecní úřad obce s rozšířenou působností nebo opatrovanec v době, kdy byl ještě plně svéprávný. Zda jsou opatrovanci poskytovány sociální dávky, popřípadě zda je vedeno správní řízení o sociálních dávkách. Z hlediska zmapování situace opatrovance je vhodné, aby se opatrovník obrátil na sociálního pracovníka obce s rozšířenou působností, neboť obec s rozšířenou působností má v kompetenci při výkonu státní správy podporu opatrovníků fyzických i právnických osob, výkon poradenství v rámci sociální práce³³.

5.6 Zmapování movitého a nemovitého majetku a závazků opatrovance

Do tohoto kroku spadají veškeré informace ohledně movitého a nemovitého majetku opatrovance. Nemovitý majetek opatrovník zjistí z výpisu nemovitostí, katastrálního úřadu či využitím služby Czech POINT. Pokud se jedná o movitý majetek jako je například auto, tato informace je dostupná z evidence motorových vozidel. Zde je však nutné zmínit, že osoba s omezenou svéprávností může být vlastníkem vozidla, ale ne však provozovatelem. Provozo-

³³ ČTVRTLÍKOVÁ, Veronika, Lubica JURÍČKOVÁ, Nikola BOUCHALOVÁ a Edita HUDÍKOVÁ. Veřejné opatrovnictví: praktický průvodce a rádce úředníka. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2019. ISBN 978-80-7616-053-8.

vatel je tedy automaticky opatrovník, který také následně odpovídá za vzniklé škody. Opatrovník musí pečovat o majetek opatrovance s péčí řádného hospodáře a zmapovat skutečnou tržní hodnotu, a to s ohledem na zajištění potřeb opatrovance. Je tedy vhodné se obrátit na realitní kanceláře a soudní znalce, aby vznikla reálná představa o hodnotě majetku a jak s ním nejlépe nakládat. Veřejný opatrovník je také povinen zmapovat závazky opatrovance. Případnou exekuci opatrovance lze zjistit z výpisu získaného na Česká postě.

5.7 Vztahová síť, osobní historie člověka, zmapování potřeb, přání a koníčků opatrovance

Životy každého z nás z obrovské části ovlivňují interpersonální vztahy. Obec jako veřejný opatrovník by se tedy měla pravidelně zajímat a také zjišťovat, které osoby jsou pro svěřence důležité, zda má nějaké osoby blízké jako například příbuzné nebo přátele. Také jestli má dostatek sociálních kontaktů nebo dostatečnou možnost tyto kontakty získávat. Informace může opatrovníkovi poskytnout samotný opatrovanec, pracovníci sociálních služeb, které ho podporují nebo podporovaly, předchozí opatrovník, pokud byl již předtím ustanoven, nebo blízké osoby, které člověka znají nebo dříve znaly. Tyto osoby také mohou pomoci zjistit něco o minulosti a historii daného opatrovance, samozřejmě s jeho souhlasem. Veřejný opatrovník by měl vědět co opatrovanec dříve dělal, kde a jak žil, popřípadě s kým. Toto napomáhá lépe se orientovat v jeho zájmech, potřebách a koníčcích. Veřejný opatrovník by se také měl orientovat v tom, co by chtěl jeho opatrovanec dělat a čemu se věnovat. To je důležitou součástí opatrovnictví a veřejný opatrovník by měl umožnit svému svěřenci, aby se realizoval. Někteří mají různé věci a zvláštní obliby. Někteří rádi malují, zahradničí nebo vlastní domácí zvířata, u kterých je nutné zajistit evidenci, platbu poplatků, povinnou veterinární péči.

Nejedná se jen o potřeby opatrovance, ale také projevovat zájem o jeho současné přání a sny. Informace ohledně jeho přání a požadavků na změny zjišťuje veřejný opatrovník přímo od klienta, z jeho dokumentace či od jeho blízkých osob a přátel. Opatrovník by měl veškeré zjištěné informace vyhodnocovat ve spolupráci s opatrovancem. Zmapované potřeby pak následně posoudit z hlediska reálných možností opatrovance. Přání opatrovance se velice často liší od jeho schopností nebo zdrojů, které by umožnily přání realizovat. Nutné je také potřeby korigovat zjištěními u praktického lékaře a u pracovníků sociálních služeb.

Mezi další povinnosti veřejného opatrovníka lze také zmínit zajištění došlé pošty k rukám opatrovance, samozřejmě v situaci, kdy má opatrovník takový rozsah oprávnění svěřený soudem.

Ve všech výše uvedených záležitostech je velice důležité udržovat s opatrovancem potřebný, stálý kontakt a vztah. Poslední nezbytnou povinností všech veřejných opatrovníků je řádné vedení spisové dokumentace svého opatrovance.

5.7.1 Vedení spisové dokumentace

Vykonávaná agenda veřejného opatrovnictví je výkonem v přenesené působnosti a měla by být řádně vedena, aby při případné změně mohlo být v agendě pokračováno. Vedení spisové dokumentace se řídí ust. § 17 zákona č.500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů,³¹ podle něhož se zakládá spis v každé věci, včetně agendy veřejného opatrovnictví a zde je určeno, co má spis obsahovat. Spisová dokumentace zahrnuje základní údaje, jméno a příjmení opatrovance a všechny osobní údaje (rodné číslo, adresa trvalého pobytu, rodinný stav, děti, datum a místo narození atd.). Dále také finanční údaje, spoření, výdaje na sociální služby, exekuce, číslo účtu a číslo SIPA. Veškeré příjmy (důchod, sociální a jiné dávky, mzdu). Smluvní platby jako jsou například platby za televizi, rádio, internet a telefon.

Důležitý dokument je také uvedení rozsahu omezení svéprávnosti včetně jména osoby pověřené výkonem veřejného opatrovníka. Jméno praktického lékaře, kontaktní údaje na opatrovance.

Pravomocné usnesení soudu o ustanovení obce veřejným opatrovníkem, pravomocný rozsudek o omezení svéprávnosti, rodné a matriční listy, případné vysvědčení. Veškeré smlouvy a soudní rozhodnutí a další důležitá úřední korespondence³⁴.

Ve spisové dokumentaci opatrovance je možné uschování originálu občanského průkazu. Uschování občanského průkazu opatrovance je možné v případě, pokud je nutné tento doklad chránit před zničením, ztrátou, poškozením či odcizením. Domnívali se opatrovník, že opatrovanec není schopen občanský průkaz ochránit stejně jako průměrný občan, může rozhodnout u ponechání dokladu u sebe. Hledí se zde také na případnou hrozbu, jelikož by opatrovanec nemusel být schopen vyvodit následky případných dopadů sjednaných smluv, které by mu mohly následně působit újmu. Každý jedinec vyžaduje individuální posouzení, do jaké míry hrozí potencionální nebezpečí ponechání občanského průkazu v rukou opatrovance. O uložení dokladu provede veřejný opatrovník záznam do spisu s uvedením důvodu, proč tak učinil.

³⁴ PRAKTICKÁ ČÁST - PŘÍLOHY - Účetní portál. Účetní portál [online]. Copyright © 2015 [cit. 01.03.2021]. Dostupné z: <https://www.ucetniportal.cz/wiki/html?item=224823>

Další součástí spisové dokumentace jsou také záznamy o průběhu výkonu veřejného opatrovnictví. Do tohoto dokumentu si veřejný opatrovník zapisuje průběh výkonu veřejného opatrovnictví včetně záznamů o kontaktu s opatrovancem, doprovázení opatrovance na úřady, souhlasy s poskytováním zdravotních služeb, co bylo obsahem jednání a další záznamy včetně datumu a času, které by mohly být pro výkon agendy důležité.

6 Povinnosti veřejného opatrovníka

Při jmenování obce do funkce opatrovníka vznikají obci práva i povinnosti. Obec jako veřejný opatrovník je pouze abstraktní pojem, neboť obec navenek zastupuje starosta nebo jím pověřený zaměstnanec a ten pak nadále vykonává činnosti, které zahrnují funkci opatrovníka. Tento člověk pak již fyzicky zastupuje opatrovance. Svěření opatrovnické funkce v rozsahu faktického výkonu opatrovnictví je svěřeno zaměstnanci obce dvojím možným způsobem. Prvním způsobem může být pracovník obce pověřen k výkonu opatrovnické funkce ke konkrétní osobě opatrovance v rámci pověření pracovníka jakožto zaměstnance obce ze strany starosty, který stojí v čele obecního úřadu. Druhým způsobem je situace, kdy výkon opatrovnické funkce obcí je svěřen organizačním řádem, který upravuje kompetence jednotlivých úseků obecního úřadu a je v určitém úseku/ oboru. V rámci oboru pak mají osoby pracovníků stanoveno ve funkční náplni výkon opatrovnické funkce. Zde nejde o určení funkce pro konkrétní osobu opatrovance. Také je zde rozdíl v tom, že tento pracovník již nemusí být ustanoven prostřednictvím pověření starosty obce.

V obcích druhého a třetího stupně neboli také na pověřených obecních úřadech a obecních úřadech s rozšířenou působností, je většinou agenda opatrovnictví svěřena sociálním pracovníkům. Není zde však výjimka, že tuto agendu vykonávají právníci nebo tajemníci úřadů. Naopak v obcích prvního stupně výkon opatrovnictví zajišťuje z pravidla přímo starosta obce.

Role opatrovníka by měla spočívat v zajištění a dohledu nad tím, zda je opatrovanci zabezpečena veškerá podpora tak, aby mohl žít co nejvíce samostatně a aby mohl uplatňovat svá občanská a osobní práva včetně dostatečné vztahové zázemí. V této roli veřejný opatrovník především zprostředkovává potřebnou podporu a využívá například poradenství sociálního pracovníka, a podpory ze strany sociálních služeb. Role sociálních pracovníků a veřejných opatrovníků jsou jasně oddělené.

Velice často se zde lze setkat hned s prvními problémy a překážkami veřejného opatrovnictví. Mezi velice časté v obcích prvního stupně je problém nedostatečná síť sociálních služeb, omezená nabídka zájmových aktivit či pracovního uplatnění pro opatrovance. Obec také velice často nemá dostatek personálních kapacit pro výkon veřejného opatrovnictví. Nemá k dispozici kvalifikovaného pracovníka a chybí také systematická podpora státu ze strany ústředního orgánu, který by poskytoval metodickou podporu pro výkon opatrovnictví. U obcích druhého a třetího stupně lze nalézt podobné problémy včetně postupně rozbíhajícího se metodického řízení, kde záleží jen na osobní iniciativě krajských úřadů.

7 Kontrola a dohled nad výkonem veřejného opatrovníka

V této kapitole jsou zmíněny různé druhy kontroly a dohledu nad výkonem veřejného opatrovníka. Po výše uvedených povinnostech a odpovědnostech opatrovníka zde vymezím orgány, které jsou oprávněné k provádění kontroly a následné možné provedení sankce. Mezi tyto orgány patří primárně soud, krajský úřad, správní úřad, veřejný ochránce práv a jeli ustanovena, tak i opatrovnická rada. Občanský zákoník neobsahuje speciální úpravu soukromoprávní odpovědnosti opatrovníka za porušení svých povinností a za způsobenou škodu opatrovanci. Vycházet je tedy třeba z obecné úpravy povinnosti nahradit škodu. V úvahu přicházejí případy zakládající tuto povinnost úmyslným porušením dobrých mravů a v důsledku vlastního zaviněného porušení zákonem stanovené povinnosti³⁵.

Nejčastější zákonnou povinností, která může být opatrovníkem porušena, je péče řádného hospodáře při správě opatrovancova jmění. Ze zákona postačí zavinění ve formě nedbalosti. Další porušení může vzniknout, pokud opatrovník zanedbává svých povinností daných soudním rozhodnutím a tím způsobí škodu na zdraví opatrovance. Náhrada škody probíhá primárně uvedením do původního stavu. Pokud není možné navrácení do původního stavu, nebo o to poškozený požádá, tak v penězích³⁶.

V případě veřejného opatrovníka je subjektem, jenž je povinen k náhradě vzniklé škody, obec jako právnická osoba. Nikoliv zaměstnanec obce, pověřený výkonem funkce. Vůči tomuto zaměstnanci má ale obec právo na regresní náhradu v souladu s pracovně-právními předpisy³⁷.

Zaměstnanec je odpovědný vůči obci jako zaměstnavateli za zaviněné porušení povinností. Jestliže zaměstnanec obce škodu způsobil úmyslně, je povinen náhradu za vzniklou škodu uhradit v plném rozsahu. Pokud se jedná o škodu způsobenou z nedbalosti, hradí jí zaměstnanec maximální výší čtyřapůlnásobku svého průměrného měsíčního platu.

Pokud se prokáže, že zaměstnanec jednal úmyslně, nastupují instituty odpovědnosti za přestupek a v krajních případech i trestný čin (zpronevěra, týraní svěřené osoby, neoprávněné užívání cizí věci). Je zde ale i taková situace, ve které i opatrovanec jakožto osoba jednající v duševní poruše je odpovědná k náhradě škody, kterou sám způsobil. Zde ovšem může nastat

³⁵ § 2909 a § 2910 zákona č. 89/2012 Sb.

³⁶ § 2951 a násl. zákona č. 89/2012 Sb.

³⁷ § 250 a násl. zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

situace, že opatrovanec není způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky³⁸. V takové situaci je pak za škodu spoluodpovědný také opatrovník, jestliže zanedbal náležitý dohled nad opatrovancem.

7.1 Kontrola soudní

Kontrola ze strany soudu je základním a primárním typem kontroly opatrovníka. Týká se jak opatrovníků veřejných, tak i soukromých. Měla by být prováděna pravidelně, minimálně jednou ročně.

Jedná se o zákonnou povinnost opatrovníka předložit soudu prvotní zprávu v podobě soupisu jmění, a to do dvou měsíců od svého jmenování do funkce veřejného opatrovníka. Dalším povinným listem je dokumentem, který opatrovník musí soudu doložit, je roční zpráva o činnosti opatrovnické funkce. Zde se jedná o zprávu, kterou je povinen opatrovník doručit soudu vždy do 30. června, včetně finančních pohybů na účtu opatrovance. V roční zprávě by měl opatrovník podrobně popsat, jak vykonává opatrovnickou funkci, jak je nakládáno s příjmy a majetkem opatrovance a zda je opatrovanec v nějakém zařízení. Také v jakém prostředí žije, jaký je jeho zdravotní stav a další podstatné informace, které jsou důležité v životě opatrovance. V případě, že by soud v rámci kontroly došel k negativnímu zjištění, vyzve opatrovníka k nápravě věci. Pokud by ze strany opatrovníka došlo k závažnému pochybení, může rozhodnout i o jeho výměně. Kontrolu této činnosti opatrovníka může soud provádět i v rámci schvalování neběžných právních jednání. V takovém případě soud kontroluje, jak jsou využívány finanční prostředky a zda je s nimi nakládáno v souladu a s vůlí opatrovance a k ochraně jeho práv.

V průběhu výkonu opatrovnické funkce může opatrovník činit složité právní jednání za svého opatrovance, v takových případech může soud žádat o podání mimořádné zprávy, kde následně zjišťuje informace o tom, zda daný proces probíhá řádně a v zájmu opatrovance. Soud může požádat opatrovníka o podání mimořádné zprávy o jeho činnosti v případě, že je mu známa skutečnost, že svou funkci neplní řádně.

Mnohé soudy využívají možnosti kontroly za pomoci dalších osob, často úředníků ze sociálního odboru úřadu. Ti jsou mnohdy oslovováni s požadavkem na provedení místního šetření a podání následné zprávy soudu. Podobně některé soudy oslovují také zařízení poskytující sociální či další služby, v nichž opatrovanec pobývá, se žádostí o poskytnutí informací o činnosti opatrovníka.

³⁸ § 2920 zákona č. 89/2012 Sb.

7.2 Kontrola krajskými úřady

Mezi další orgány kontrolující veřejného opatrovníka patří krajský úřad.

Krajský úřad v přenesené působnosti vykonává obecně, nikoli jen na základě podnětu, kontrolu výkonu přenesené působnosti svěřené orgánům obcí, tedy výkonu opatrovnictví též na základě ustanovení § 67 zákona o krajích č. 129/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů (a to s odkazem na ustanovení § 149b a ustanovení § 129 a 129b zákona o obcích, ve znění pozdějších předpisů)³⁹. V případě hlavního města Prahy provádí kontrolu ministerstvo spravedlnosti, magistrát kontroluje příslušné městské části (§ 131 odst. 1 a 2 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů).

Tyto kontroly jsou prováděny úředníky krajských úřadů. Ti jsou oprávněny požadovat potřebné dokumenty a informace. Mohou vstupovat do objektů a prostorů, které souvisí s prováděnou kontrolou. Pokud je to v zájmu opatrovance a nezbytném rozsahu odpovídající povaze kontroly, mohou využívat i technické a materiální vybavení obce.

Tito pracovníci zkoumají především dodržování zákonů a jiných právních předpisů a v jejich mezích také usnesení vlády, směrnice ústředních správních úřadů a opatření příslušných orgánů veřejné správy již přijatá při kontrole přenesené působnosti.

Zaměřují se také na postupy a zajištění komunikace i koordinaci činností s cílem přenosu informací. Zde jsou důležité především informace od obcí k soudům. To znamená kvalitní úroveň zpráv ze šetření, korespondence se soudy a různá sdělení. Důraz je také kladen na komunikaci mezi obcemi prvního, druhého a třetího stupně, a to z hlediska sociální práce a poradenství a zajišťování sociálních služeb.

Další kontrola je věnována sjednocování postupů a procesů výkonu funkce veřejného opatrovníka z hlediska rozsahu dokumentace, písemnosti a zdrojů informací. Hlavní důraz je kladen na kvalitní vedení spisové dokumentace opatrovance (viz podkapitola Vedení spisové dokumentace). Je však zřejmé, že s ohledem na skutečnost, že jde o výkon veřejné správy, pak lze využít institutů jako je nečinnost správního orgánu, nahlížení do spisu, stížnost či podjatost úřední osoby. V souvislosti s těmito instituty je nezbytné, aby spisová dokumentace vždy obsahovala informaci o tom, kdo, jak a kdy její obsah doplnil, nahlížel do ní, komu správní orgán poskytoval informace a proč.

³⁹ § 129 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb.

Mezi poslední zaměření kontroly patří kontrola případných střetů zájmů opatrovance, řádné plnění povinností, které opatrovníkovi ukládá občanský zákoník a úroveň podpory ve vztahu k sociální práci a poradenství (zaměření na monitoring toho, jak je na konkrétních obcích zajištěna sociální práce v případě, že veřejný opatrovník nevykonává zároveň funkci sociálního pracovníka na obci).

O provedení kontrole a jejím výsledku je vyhotoven písemný protokol, se kterým je seznámen tajemník úřadu, popřípadě starostka obce. V písemném protokolu je uveden popis výkonu veřejného opatrovnictví v období, kdy kontrola probíhá a doporučení pro odstranění zjištěných nedostatků včetně doložených důkazů. V protokolu lze nařídit orgánu obce splnění úkolu stanoveného zákonem nebo provést nutnou nápravu nezákonného postupu či jiných nedostatků. Stanoví se také lhůta na sjednání nápravy, popřípadě povinnost informovat kontrolní orgán o splnění nápravy či úkolu.

7.3 Kontrola podle Správního řádu

Standardním mechanismem v rámci správního práva je kontrola činnosti veřejného opatrovníka, respektive konkrétního úředníka. Možné je podat stížnost na zaměstnance obecního úřadu, které veřejné opatrovnictví vykonává, popřípadě si stěžovat tajemníkovi či nadřízenému. V případě, že by nedošlo k řádnému vyřízení, pak i krajskému úřadu.

7.4 Kontrola ze strany veřejného ochránce práv

Vzhledem k tomu, že výkon veřejného opatrovníka je činnost, která je vykonávána v přenesené působnosti, náleží tedy do pravomoci Veřejného ochránce práv zabývat se stížnostmi na výkon veřejného opatrovnictví a dále může provádět šetření z vlastní iniciativy. Kdokoliv může podat podnět, stížnost na činnost veřejného opatrovníka a Veřejný ochránce práv je, bude-li podání splňovat další předpoklady stanovené zákonem, povinen se touto stížností zabývat a řádně prošetřit. Za účelem šetření si může vyžádat písemné sdělení ve věci výkonu opatrovnictví. Dále je oprávněn nahlížet do spisu, vydat příkaz k provedení navržených důkazů úřadem či se osobně setkat se zaměstnanci úřadu.

V případě, že ochránce zjistí nedostatky, pak následně uloží opatření k nápravě. Pokud nedojde ke splnění opatření, může dát ochránce podnět nařízenému orgánu a také informovat veřejnost o svých zjištěních⁴⁰.

⁴⁰ Srov. § 15-20 zákona č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

7.5 Kontrola ze strany opatrovnické rady

Dalším typem kontroly je dohled ze strany opatrovnické rady. Opatrovnická rada je speciální orgán, který může být ustanoven s cílem hájit zájmy osoby, která má opatrovníka. Sama její existence, pokud je zřízena, je důkazem toho, že skupina osob, či jedince má zájem na zjišťování toho, zda jsou opatrovancova práva, přání, vůle naplňována a také aktivně přispět k tomu, aby tomu tak skutečně bylo

Členem opatrovnické rady může být jakákoliv osoba, která jeví o opatrovance dlouhodobý a vážný zájem i do budoucna. Opatrovnická rada se skládá ze tří členů a opatrovník nemůže být členem rady. Rada se volí na schůzi osob blízkých opatrovanci, rodiny a přátel. Opatrovnická rada zasedá minimálně jednou ročně. Je oprávněna k poskytování souhlasu či nesouhlasu s neběžným právním jednáním za opatrovance dle vymezení v § 480 občanského zákoníku. Jedná o činnostech a záležitostech opatrovance, vyjadřuje se k soupisu jeho jmění, k vyúčtování jako správy a případných odměn. Bez souhlasu rady nemůže opatrovník nakládat s majetkem opatrovance v některých zásadních záležitostech stanovených zákonem. Bez souhlasu rady také nesmí opatrovník rozhodnout o bydlišti opatrovance, umístění do uzavřeného ústavu či jiných zásazích do jeho integrity. Fakticky nejsilnějším nástrojem, který může použít, je návrh soudu na odvolání opatrovníka.

7.6 Doporučení

Podle příručky pro obce jako veřejné opatrovníky od Ministerstva vnitra se uvádí, na co se má obec v roli veřejného opatrovníka zaměřit pro případnou kontrolu. V první řadě vést účetnictví opatrovance, vést kvalitní spisovou dokumentaci, pořizovat písemné záznamy z ústních jednání s opatrovancem, vést záznamy o návštěvách a zjištěních v přirozeném prostředí opatrovance a pořizovat písemné záznamy z komunikace se zdravotnickými zařízeními včetně sociálních služeb a jiných institucí, se kterými se jednalo.

8 Financování obce jako veřejného opatrovníka

V současné době zatím není jednotný právní předpis, který by konkrétně oblast veřejného opatrovnictví blíže upravoval. Návrh tohoto zákona byl projednán pracovními komisemi Legislativní rady vlády a doporučen ke schválení Legislativní radou vlády⁴¹.

K této problematice veřejného opatrovnictví se vyjadřuje především Ministerstvo spravedlnosti ČR, Ministerstvo vnitra ČR, které určuje příspěvek na výkon veřejného opatrovnictví a Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Od roku 2017 je financování agendy veřejného opatrovnictví uskutečňováno formou výkonné složky příspěvku na přenesenou působnost. Ministerstvo vnitra zrealizovalo roku 2016 dotazníkové šetření na základě kterého pak následně stanovili finanční náročnost. Dále pak byla tato částka stanovena a navýšena na základě tzv. přepočtových koeficientů a za zahrnutí dalších nákladů podle Metodiky UV č. 877/2007. Obce získávají za výkon agendy veřejného opatrovnictví finanční prostředky na základě počtu opatrovanců. Tento příspěvek není účelově vázán a nepodléhá zúčtování. Příspěvek pak dále slouží na částečné pokrytí mzdových nákladů zaměstnance obce (který je pověřen výkonem veřejného opatrovnictví), pokrytí provozních nákladů a pokrytí nákladů spojených s výkonem veřejného opatrovnictví. Jedná se o paušální platbu na jednoho opatrovance, proto zde také musel být vymezen den, ke kterému jsou mu data shromažďována. Takový den pak nazýváme „rozhodný den“, obce pak následně obdrží násobek paušální platby na jednoho opatrovance podle jejich faktického počtu k rozhodnému dni, tj. 31.3. daného roku.

Výše paušální platby je v současné době Kč 29. 000,- na jednoho opatrovance za rok. Tato platba se vztahuje jak na osoby, kterým byla omezena svéprávnost, ale i na osoby, kterým nebyla omezena svéprávnost a obec těmto osobám vykonává funkci veřejného opatrovníka. Na vyplácení příspěvku nemá žádný vliv skutečnost, jestli se opatrovanec fakticky zdržuje na území obce nebo migruje v dalších obcích.

⁴¹ ČTVRTLÍKOVÁ, Veronika, Lubica JURÍČKOVÁ, Nikola BOUCHALOVÁ a Edita HUDÍKOVÁ. *Veřejné opatrovnictví: praktický průvodce a rádce úředníka*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2019. ISBN 978-80-7616-053-8.

9 Vzdělání a podpora veřejných opatrovníků

Vzdělání a podpora je pro obce jako veřejné opatrovníky nepostradatelná, ale bohužel ve většině případech nedostatečná. Toto téma je pro společnost poměrně nové a z tohoto důvodu také neexistuje přesnější právní předpis, který by tuto problematiku upravoval.

9.1 Předpoklady veřejného opatrovníka

Veřejného opatrovníka může vykonávat pouze obec, kterou tak určil ve svém rozhodnutí příslušný soud. Pod tímto pojmem se zde rozumí starosta, nebo jiný pověřený zaměstnanec obce. Takový zaměstnanec musí splňovat odborné předpoklady a nově také od roku 2017 zkoušku o odborné způsobilost, které se budu věnovat s následujícími podkapitolami. Opatrovnictví je vykonáváno úředníkem obce, ale mnohdy i samotným starostou obce (obvyklé u jedničkových obcí). V současné době neexistuje žádný právní předpis, který by přesně definoval kvalifikační požadavky pro veřejného opatrovníka, avšak zcela nezbytné je podmínka státního občanství České republiky, bezúhonnost, plná svéprávnost, střední škola s maturitou a potřebné znalosti a zkušenosti pro výkon opatrovnictví a úspěšné absolvování zkoušky odborné způsobilost pro výkon opatrovnictví. Nejedná se však jen o kvalifikační schopnosti. V praxi se stále častěji ukazuje jako výhodné, aby veřejný opatrovník disponoval také osobnostními předpoklady a vlastnostmi, které jsou pro tento výkon funkce důležité. Osobnostními předpoklady rozumíme například důvěru vůči opatrovníkovi i opatrovanci, empatii, autoritu, umění nést odpovědnost, schopnost oddělit osobní život od pracovního, psychickou vyrovnanost a umění jednat s nadhledem. Pokud budou takové schopnosti u opatrovníka chybět, může to ohrozit vztah s opatrovancem i kvalitu zastoupení opatrovance s případným syndromem vyhoření.

9.2 Metodické vedení a průběžné vzdělávání veřejných opatrovníků

Primární roli pro obce při výkonu jejich opatrovnické funkce mají krajské úřady, které vykonávají jak činnost kontrolní, tak i metodickou. Krajské úřady zastávají roli především ohledně poradenství a konkrétním obcím a pomoc při řešení složitých opatrovnických kauz. Pořádají se pravidelně pracovní setkání, kulaté stoly, workshopy, kdy z těchto setkání tvoří metodické materiály či doporučení pro obce, které vykonávají funkci veřejného opatrovníka. Krajské úřady jsou „prostředníkem“ mezi obcemi a Ministerstvem vnitra ČR, které realizuje sběr dat

o počtu opatrovanců v obcích a na základě těchto informací, které krajské úřady od obcí získávají, je obcím vyplácen každoročně příspěvek na výkon veřejného opatrovnictví⁴². Krajské úřady také pořádají vzdělávací kurzy pro obce, které jsou přímo zaměřeny na problematiku praktického výkonu veřejného opatrovníka. Dále také kurzy, které se zabývají duševním onemocněním a práci s lidmi či dluhovou problematikou a exekucemi.

9.3 Zkouška zvláštní odborné způsobilosti

Od 1. července 2017 nabyla účinnosti vyhláška č. 173/2017 Sb., kterou se mění vyhláška č. 512/2002 Sb., o zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů. Tato vyhláška zavádí novou správní činnost „při výkonu veřejného opatrovnictví“. Veřejné opatrovnictví je často veřejností vnímáno jako činnost nevyžadující zvláštní kompetence. Především díky tomu, že roli opatrovníka plní fyzické osoby, které mohou být často nevzdělané a bez znalosti potřebných k zastupování osoby s omezenou svéprávností. Pokud se na veřejné opatrovnictví pohlíží jako na novou správní činnost, je nezbytné tuto činnost profesionalizovat, k čemuž má přispět zkouška zvláštní odborné způsobilosti. Zkouška zvláštní odborné způsobilosti při výkonu veřejného opatrovnictví se týká pouze úředníků, na starosty obcí se nevztahuje⁴³.

⁴² ČTVRTLÍKOVÁ, Veronika, Lubica JURÍČKOVÁ, Nikola BOUCHALOVÁ a Edita HUDÍKOVÁ. *Veřejné opatrovnictví: praktický průvodce a rádce úředníka*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2019. ISBN 978-80-7616-053-8.

⁴³ 512/2002 Sb. Vyhláška o zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků. *Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 03.03.2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-512>

10 Praktická část - život s opatrovanci

V této části bakalářské práce bych se ráda zaměřila na vybrané obce v Ústeckém kraji, které zastávají funkci veřejného opatrovníka. Tento kraj jsem zvolila z důvodu své správní praxe, kterou jsem vykonávala na Obecním úřadě v Kytlicích, který taktéž spadá pod Ústecký kraj. Měla jsem tedy možnost účastnit se soudních jednání týkajících se opatrovanců a na setkáních poznat i ostatní starosty z okolních obcí, kteří zastávají funkci veřejného opatrovníka. Díky své správní praxi jsem poznala, jak je časově i psychicky výkon této agendy náročný. Často tento výkon vykonává pouze sám starosta, což je mnohdy při počtu opatrovanců obzvláště těžký a vyčerpávající výkon.

Výzkumným cílem mé práce bylo zjistit, názor jednotlivých starostů obcí na výkon veřejného opatrovnictví, který musejí vykonávat. Jednotlivé názory a postoje starostů jsem získala pomocí kvalitativní výzkumné strategie. Nejdříve formou dotazníku a následně jsem otázky, které byly obsaženy v dotazníku rozvedla formou polostrukturovaného rozhovoru. Zaměřila jsem se na pět obcí v Ústeckém kraji, které se nacházejí nejbližší mému bydlišti a které jsem měla tu čest během let poznat. Mezi obce, které mi byly ochotny odpovědět na mé výzkumné šetření patří obec Kytlice, Krásná Lípa a Staré Křečany.

Z důvodu zachování anonymity informantů v kapitolách nebudu jmenovat jednotlivé starosty/ starostky obcí, kteří mi poskytli informace a budu využívat pouze jména jednotlivých obcí. Tímto bych chtěla všem ochotným obcím poděkovat za jejich čas, vstřícnost a úsilí při vynaložení odpovědí na mé otázky. Názvy jednotlivých podkapitol budou odpovídat jednotlivým otázkám obsažených v mém výzkumu, kterými jsem se dotazovala starostů obcí.

10.1 Počet opatrovanců, kterým daná obec zastává funkci opatrovníka

Záměrem zvolené otázky bylo zjistit, jak velký je počet opatrovanců v jednotlivých obcích, kterým vykonává obec veřejného opatrovníka a celkový počet obyvatel. Jedná se o úvodní a seznamovací kapitolu s obcemi.

První obcí, kterou zde zmíníme je obec Kytlice, jedná se o obec prvního stupně s celkovým počtem 497 obyvatel. V obci Kytlice je celkový počet 58 opatrovanců, z čehož obec vykonává funkci veřejného opatrovníka 38 z nich. Kytlice zaznamenaly největší nárůst opatrovanců, kterým obec vykonává veřejného opatrovníka mezi roky 2014 a 2015 a to až o 80 %. Z čehož každý opatrovanec měl původně trvalé bydliště v Praze, ze které byl do Kytlic také přemístěn. Další obec Staré Křečany vykonává celkem 42 opatrovancům veřejného opatrovníka. V obci má trvalý pobyt celkem 1204 obyvatel a jedná se opět o obec prvního stupně. Zde

počet opatrovanců stoupl za rok 2014 o 30 %. Většina klientů byla do Starých Křečan převedena opět z hlavního města Prahy.

Poslední obec, kterou zde zmíním je obec Krásná Lípa. Zde je celkový počet 3490 obyvatel. Výkon veřejného opatrovnictví vykonává obec Krásná Lípa celkem 68 opatrovancům. Podle starosty obce zde největší nárůst zaznamenala obec od mezi stejnými lety jako v obci Kytlice. Jedná se o období mezi roky 2014 a 2015, a to až o 45 %. Před rokem 2014 zde vykonávala obec agendu veřejného opatrovnictví pouze 38 opatrovancům a následně jejich počet rapidně vzrostl. Velký počet opatrovanců byl do obce opět předělen z Prahy.

Tento rapidní nárůst zapříčinil Nový občanský zákoník 89/2012 Sb. Jedním z pravidel, který tento zákoník určil je vyloučení pozice opatrovníka jakožto zařízení, kde opatrovanec pobývá nebo které mu poskytuje služby. Může se jednat například o Domov pro osoby se zdravotním postižením. Z čehož vyplývá, že od 1. ledna 2014 (den kdy NOZ nabyl účinnost), se výkon této agendy přenesl na obec.

10.2 Funkce veřejného opatrovníka a její legislativní úprava

Důvodem volby této otázky byl náhled na subjektivní názor starostů v rámci legislativní úpravy veřejného opatrovnictví, které musejí vykonávat. Jak jsem již zmiňovala v předchozích kapitolách, tak neexistuje určitá legislativní úprava, která by se věnovala pouze veřejnému opatrovnictví. Základní právní rámec opatrovnictví a právního jednání lidí s postižením v duševní oblasti tvoří Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, zde však není problematika veřejného opatrovnictví nijak upravena, a tak jediné legislativní úpravy této agendy lze nalézt v zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále také v zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, zák. č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, zák. č. 128/2000 Sb., o obcích, zák. č. 129/2000 Sb., o krajích, zák. č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze a dalších (viz kapitola 2.2 Legislativní rámec opatrovnictví).

V dotazníku všichni zástupci obcí označili aktuální legislativní úpravu veřejného opatrovnictví za nedostačující. Při následných rozhovorech starostové uvedli: *„Legislativní úprava pro nás není dostačující. Výkon této agendy je sice možné nalézt v různých zákonech a úmluvách, ale pro nás, jako veřejné činitele, je to poměrně zdlouhavé. Zabere nám mnohdy i hodiny času, než najdeme na konkrétní právní problém řešení. Téma veřejného opatrovníka je pro všechny poměrně nové, většina lidí ani netuší, že něco takového existuje. Nový občanský zákoník zavedl tento pojem, ale už nám přesněji nedefinoval veškerá práva a povinnosti. Velice*

by nám ve výkonu této agendy pomohl jednotný zákon zaměřující se pouze na veřejné opatrovnictví“.

Na výpomoc od krajů nahlíží obce jako na nedostatečnou: „*Kraje nám sice občas pomáhají, ale jedná se z jejich strany více o kontrolu a dohled než o pomoc s klienty. Mnohdy při osobní návštěvě s pracovníci z kraje náš klient odmítá komunikovat. Je to z důvodu nedůvěry, kterou klient k této osobě má. Semináře nejsou nijak časté a pro nás starosty je to většinou záležitost velice časově náročná a mnohdy nemožná. Z důvodu jejich nepravidelnosti, se konají mnohdy přes celý den a pro nás není možné si takové časové rozmezí dovolit“.*

Z toho tedy vyplývá, že 100 % tázaných označilo nynější právní úpravu jako nedostačující a nepřehlednou.

10.3 Finanční příspěvek na opatrovance

Finančním příspěvkem na výkon veřejného opatrovnictví se zabývá Ministerstvo vnitra ČR, které určuje tento příspěvek na základě dotazníkového šetření a finanční náročnosti obce (viz kapitola 7. Financování obce jako veřejného opatrovníka). Výše této paušální platby je v současné době Kč 29. 000,-- na jednoho opatrovance za rok. Příspěvek by měl sloužit především na krytí provozních nákladů agendy veřejného opatrovnictví a také např. na částečné pokrytí mzdových nákladů zaměstnance obce, který je pověřen výkonem veřejného opatrovnictví.

Všichni dotazovaní zástupci obcí označili tento příspěvek za dostačující. Většina obcí využívá tento příspěvek pro zaplacení jiného pověřeného zaměstnance obce, kterému svěřují právě agendu veřejného opatrovníka. Většinou se jedná o vyškolené pracovníky, kteří disponují zkouškou z odborné způsobilosti. Část příspěvku pak využívají obce podle dotazníku na zaplacení pohonných hmot, které jsou potřeba, aby se starosta či jiný pověřený zaměstnanec dostavili na příslušné soudní jednání, za opatrovanci do DOZP⁴⁴ a jiných pobytových služeb či nemocnice, která je mnohdy kilometry vzdálená od dané obce.

Podle nejnovější zprávy Ministerstva vnitra, je na příspěvek pro rok 2021 plánováno ze státního rozpočtu formou příspěvku na přenesenou působnost vyčlenit větší finanční prostředky na výkon činností státní správy v oblasti veřejného opatrovnictví. Výše paušální částky na jednoho opatrovance, je předběžně uvažována na výši 30 500 Kč.

⁴⁴ DOZP - Domov pro osoby se zdravotním postižením

Obce jako veřejní opatrovníci obdrží násobek paušální platby na jednoho živého opatrovance podle jejich počtu k rozhodnému dni, kterým byl pro příspěvek na rok 2021 stanoven 31. březen 2020. Započítány budou jen takové případy, u kterých do tohoto data nabyly rozsudky soudu právní moci⁴⁵.

10.4 Výkon veřejného opatrovníka

V této části dotazníku jsem se zaměřila na náročnost výkonu této agendy a případně kdo v dané obci tuto funkci vykonává. V jedničkových obcích (obce prvního stupně) ve většině případů zastává celou agendu pouze starosta. V obcích druhého a třetího stupně je k výkonu této funkce pověřen jiný zaměstnanec obce.

Možnost pověřeného zaměstnance využívá z našich dotazovaných obcí obec Staré Křečany a Krásná Lípa, rozhoru pak následně starostové uvedli: „*Nestíhali jsme. Je toho tolik, co musí veřejný opatrovník zastat, že se to nedá stihnout. Museli jsme tedy využít odborníka v oboru, který rozumí práci s opatrovanci a zároveň zvládne zastávat veškeré povinnosti a veškerou agendu.*“ V obci Kytlice vykonává agendu starostka obce samostatně. Při rozhovoru o náročnosti výkonu této funkce starostka uvedla: „*Je to práce nesmírně časově náročná. Přes léto a pokud je potřeba, tak zaměstnáváme brigádnice alespoň na třídění spisů, které nejdou zvládnout. Tím, že nový občanský zákoník vyloučil z pozice opatrovníka osoby opatrovníka jakožto zařízení, kde opatrovanec pobývá nebo které mu poskytuje služby, nám jako starostům velice přitížilo. Počet klientů nám vzrostl a výkon této agendy pomalu nelze zvládat.*“

Mezi nejvíce časově náročnou prací v této funkci považují zástupci obcí vedení spisové dokumentace klienta. Tato spisová dokumentace se musí vést každému jednotlivému klientovi zvlášť (viz kapitola 5.7.1 Vedení spisové dokumentace). Starostové se k této agendě vyjádřili následovně: „*Je to pro nás velice obtížné, nezvládneme uschovávat veškeré záznamy a dokumenty, které se týkají například setkání s klienty. Je to prakticky nemožné. Dalším problémem je také nedostatečná kapacita spisů. Každý klient navštěvuje několikrát za měsíc lékaře i nemocnice a pouze na zdravotní záznamy by byl potřeba zavést samostatný spis*“. Podle starostů je zde další velkou problematikou zaznamenávání financí opatrovance. Do spisové dokumentace by se měl také zaznamenávat veškerý pohyb na opatrovancově účtu, což není mnohdy možné. Každý klient je individuální a jinak náročný. Někteří chodí na obecní úřad, či za pracovníky DOZP každý den s prosbou o určité využití svých finančních prostředků. Nejčastěji se

⁴⁵ Veřejné opatrovnictví - Ministerstvo vnitra České republiky. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 15.03.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/verejne-opatrovnictvi.aspx>

jedná o nákup cigaret, kávy, ale i sportovních potřeb či nábytku. Veřejný opatrovník pak následně musí posoudit míru nezbytnosti nákupu takových věcí a případný nákup zaznamenat do spisové dokumentace (kopii stavu účtu a doložená účtenka).

10.5 Udržování kontaktu veřejného opatrovníka s pobytovou sociální službou, sociálním pracovníkem či klíčovým pracovníkem

Jak již bylo uvedeno, v praxi se velmi často setkáváme s tím, že dochází ke kumulaci práce veřejného opatrovníka a sociálního pracovníka. Pro pracovníky je náročné agendy oddělovat.

Výkon sociální práce na obcích má široké pole působnosti. Rozhodující je velikost obce, počet sociálních pracovníků, síť sociálních služeb v dané obci, existence vyloučených lokalit apod. Legislativně je výkon sociální práce ukotven v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Dalším významným dokumentem je vyhláška č. 332/2013 Sb., o vzoru Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka. Výkon sociální práce v České republice spadá do působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR vydává doporučené postupy pro výkon sociální práce a její vymezení vůči dalším oblastem výkonu sociální práce. Na rozdíl od veřejného opatrovnictví, výkon sociální práce a činnosti sociálního pracovníka vycházejí přímo z platné legislativy. Například ve vyhlášce č. 332/2013 Sb., o vzoru Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka, kde jsou uvedeny přímo činnosti, které spadají do oblasti výkonu sociální práce.

Lze shrnout, že podle občanského zákoníku jsou na veřejného opatrovníka kladeny nároky, kdy jeho činnost by neměla obnášet jen právní jednání, ale předpokládá i řadu dalších aktivit. Aby mohl veřejný opatrovník svou funkci vykonávat řádně, musí znát životní příběh opatrovance, jeho názory, vyznání, poměry a popřípadě i jeho aktuální potřeby. Pokud má veřejný opatrovník podle občanského zákoníku dbát například o to, aby způsob života opatrovance nebyl v rozporu s jeho schopnostmi, bez výše uvedených informací se neobejde⁴⁶. Často však není opatrovanec schopen takové informace veřejnému opatrovníkovi poskytnout, a proto je důležitý blízký kontakt veřejného opatrovníka se sociální službou, sociálním pracovníkem či

⁴⁶ ČTVRTLÍKOVÁ, Veronika, Lubica JURÍČKOVÁ, Nikola BOUCHALOVÁ a Edita HUDÍKOVÁ. *Veřejné opatrovnictví: praktický průvodce a rádce úředníka*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2019. ISBN 978-80-7616-053-8.

klíčovým pracovníkem. Blízký kontakt se sociální službou také veřejnému opatrovníkovi umožní kvalitní výkon agendy a bližší vztah s klientem.

Z dotazníku vyplývá, že všechny tázané obce udržují stálý vztah se sociální službou. Zde však musíme brát v potaz, že pouze za obec Kytlice vykonává přímo starosta agendu veřejného opatrovníka. V ostatních obcích zaměstnávají jiné pověřené zaměstnance na výkon této agendy a tito zaměstnanci pak následně udržují vztah s klíčovým pracovníkem. Při rozhovoru zástupci obcí uvedli: „*Blízký vztah se sociálním pracovníkem je velice důležitý. Po přidělení opatrovance, nemáme o našem klientovi žádné informace. V první řadě je nutné bližší seznámení a udržování stálého kontaktu, se kterým nám klíčový pracovník pomáhá. Většina lidí s omezenou svéprávností lidem nedůvěřují a odmítají s někým cizím komunikovat. V této chvíli využíváme sociálního pracovníka. Tento kontakt je velice důležitý, bez něho si nedokážeme získat klientovu důvěru*“.

10.6 Návštěvy opatrovance v bytových službách

Záměrem zvoleného dílčího cíle bylo zjistit, kolik opatrovců, kterým vykonává obec veřejného opatrovníka využívají bytové služby⁴⁷, kteří žijí v domácnostech a kolik z tázaných veřejných opatrovníků navštěvuje pravidelně svého klienta.

Obec Staré Křečany vykonává celkem 42 klientům veřejného opatrovníka, z čehož 40 opatrovanců využívá bytovou službu-DOZP Brtníky a pouze dva klienti pobývají v domácnostech se zvláštním režimem. Pověřený zaměstnanec obce, který má výkon této agendy na starosti navštěvuje opatrovance pravidelně jednou za měsíc. V obou bytových službách se předem ohlásí a následuje návštěva klienta spojená s rozhovorem. Starosta obce uvedl: „*Většinou se zde opatrovníka ptáme, co by chtěl změnit a zda mu takové bydlení vyhovuje. V DOZP se pak ptáme klientů, zda je na ně personál vstřícný a popřípadě zda mají nějaké přání ohledně určitých změn. Zatím jsme se nesetkali s nikým, komu by nic nevyhovovalo. Jejich požadavky a přání se většinou týkají nákupu nových spotřebičů, jako jsou například televize a někteří naši klienti mají na svých pokojích i mikrovlnné trouby a lednice. Každému se snažíme vyjít vstříc, samozřejmě také s ohledem na jejich finanční stav a možnosti*“

Obec Krásná Lípa je veřejným opatrovníkem 68 opatrovanců, z čehož všichni využívají bytovou službu-Domov se zvláštním režimem Krásná Lípa. Pověřený zaměstnanec obce zde

⁴⁷ Bytové služby-domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy se zvláštním režimem, chráněná bydlení

klienty navštěvuje několikrát za měsíc: „*Vždy si domluvíme schůzku dopředu. Pořádáme skupinové sezení, kde se klientů ptáme na jejich potřeby a přání*“.

V Kytlicích je 38 opatrovanců pod veřejným opatrovníkem, agendu zde (viz předchozí kapitoly) vykonává pouze starostka obce. Z celkového počtu je 37 opatrovanců umístěných v DOZP Kytlice a jeden opatrovanec využívá JURTA, o.p.s. v Děčíně⁴⁸. Starostka v rozhovoru uvedla: „*Klienty navštěvuji pravidelně, DOZP Kytlice je umístěné v dobré lokalitě obce neda-leko obecního úřadu. Klienti mnohdy i chodí na obecní úřad sami s nějakým požadavkem či přáním. Dokonce bych řekla, že i velice často. Nabízíme klientům i přivýdělek formou brigády pro obec. Jedná se menší nenáročná práce, jako je hrabání trávy nebo zametání veřejných míst. Většina opatrovanců tuto možnost využívá a přispívá tím tak i k rozvoji a udržování obce. Mohu tedy říci, že jsem s klienty v každodenním kontaktu.*“

10.7 Osobnostní vlastnosti a dovednosti pro výkon funkce veřejného opatrovníka

Osobnostními vlastnostmi rozumíme stránky lidské osobnosti, které poznáváme z chování člověka. Jedná se o dlouhodobější a stálejší znaky osobnosti nejčastěji tvořené z temperamentu, schopnosti, charakteru, motivu, postoje a volní vlastnosti. Vlastnosti osobnosti, které jsou rozvinuté výcvikem, vzděláním a zkušeností jsou podmínkou pro úspěšné vykonávání činností. Člověk se s nimi nerodí, je třeba je různými činnostmi rozvíjet. Jádrem schopností jsou vrozené vlohy-dispozice. Pod pojmem vloha jsi lze představit vrozený předpoklad pro vykonávání určité mentální nebo senzomotorické činnosti, jejichž cvičením se vyvíjí schopnosti. Dovednosti lze zařadit jako učení získané dispozice ke správnému, rychlému a úspornému vykonávání určité činnosti vhodnou metodou. Vznikají díky opakování a tím se vykonávání činnosti stává automatické. Řadíme mezi ně také vědomosti, což jsou učení získané poznatky⁴⁹.

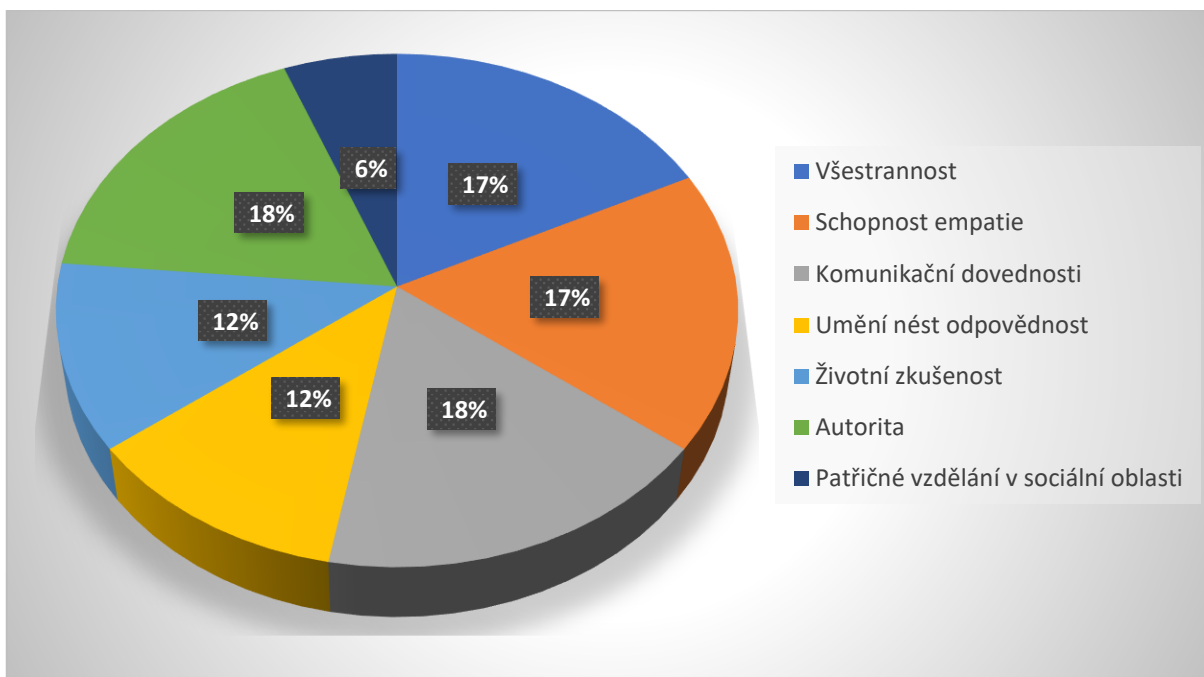
Na výkon každé funkce jsou požadovány specifické osobnostní vlastnosti a dovednosti. Stejně tomu tak je i při výkonu funkce veřejného opatrovníka. Tyto vlastnosti jsou mnohdy považovány za základní stavební kámen pro kvalitní výkon této agendy. V dotazníku jsem podle Ministerstva vnitra zařadila ty nejdůležitější z nich a zástupci obcí pak následně podle

⁴⁸ JURTA, o.p.s. Děčín-obecně prospěšná společnost. Poskytuje lidem žijícím v ústavní či rodinné péči v Ústeckém kraji podporu při hledání zaměstnání a přechodu do samostatného bydlení

⁴⁹ DORAZILOVÁ, Aneta. Psychologie obecná a osobnosti. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-441-0.

svého subjektivního názoru měli vybrat, které jsou podle nich nejdůležitější pro výkon veřejného opatrovníka. Z vybraných odpovědí jsem sestavila graf.

Graf č. 1: Osobnostní vlastnosti a dovednosti

Z grafu je patrné, že podle zástupců obcí, jsou stěžejními vlastnostmi pro výkon veřejného opatrovníka všestrannost, schopnost empatie, komunikační dovednosti a autorita. Naopak nejméně stěžejní je patřičné vzdělání v sociální oblasti. V následném rozhovoru se starostové obcí shodli, že na prvním místě pro výkon jejich agendy považují především schopnost empatie. Starosta obce uvedl: „Pro práci s klienty s omezenou svéprávností, je důležitá především empatie. Je důležité dát klientovi najevo, že chápete jeho zdravotní stav, že nasloucháte jeho požadavkům a přáním a není pro vás jen přítěží. Musíte s ním umět komunikovat a snažit se rozvíjet jeho nápady. Ovšem vše musí mít svá pravidla, proto je pro nás také důležitá autorita, bez které by nás klient vlastně ani neposlouchal. To se odráží například při výši kapesného. Každý opatrovanec má přibližně 200 Kč na týden. Tato částka se určuje podle míry potřeby a postižení dle rozhodnutí soudu. Většinou se nám ale stává, že klient peníze utratí hned první týden za cigarety, nebo jiné a přijde na obecní úřad požádat o další kapesné. Zde přichází na řadu autorita s komunikačními schopnostmi, kdy musíme klientovi vysvětlit, že kapesné už nedostane. Snažíme je se také naučit hospodařit s penězi a neutráct za zbytečné věci.“

11 Závěr

Tématem bakalářské práce je obec jako veřejný opatrovník. Toto téma jsem si zvolila z důvodu své správní praxe, během které jsem zjistila, jak je výkon této agendy náročný. I přestože legislativa je již, co se týká opatrovnictví a omezení svéprávnosti člověka podrobnější, stále zde neexistuje jednotná metodika pro veřejné opatrovníky. Problematika je mezirezortně roztržena a veřejní opatrovníci mají zatím pouze zákonem dané povinnosti a na rozdíl od sociálních pracovníků jsou za svoji činnost zodpovědní soudu.

V úvodních kapitolách se nachází vysvětlení základních pojmů-obec, opatrovník, veřejný opatrovník a opatrovanec, kde jsem uvedla čtyři základní typy duševních poruch, které vedou k omezení svéprávnosti. Následoval historický exkurz včetně aktuální legislativní úpravy veřejného opatrovnictví a omezení svéprávnosti. Jádro bakalářské práce tvoří kapitoly, které obsahují vymezení veškerých povinností veřejného opatrovníka. Důraz je zde především kladen na vedení spisové dokumentace. Pozornost je také věnována orgánům dohledu a kontroly. Závěr této práce tvoří vyhodnocení pohledu jednotlivých obcí na problematiku veřejného opatrovnictví.

Ve výzkumné části bylo stanoveným cílem zjistit subjektivní názory a pohledy jednotlivých obcí, které funkci veřejného opatrovníka vykonávají. V souladu s cílem práce bylo využito kvalitativního výzkumu formou polostrukturovaného rozhovoru s primárním zapojením dotazníku. Do praktické části bakalářské práce se zapojily aktivně tři obce Ústeckého kraje. Zvolený cíl praktické části bakalářské práce se mi podařilo naplnit. Jsem si ovšem vědoma toho, že výkon veřejného opatrovnictví je velice individuální a specifický z důvodu vztahu mezi opatrovancem a opatrovníkem. Mezi další faktory ovlivňující tuto agendu je nutné zařadit také sociální pracovníky, odborníky a osobnostní schopnosti opatrovníka.

Z rozhovorů se zástupci obcí vyplynulo, že výkon této agendy je velice rozmanitý a různorodý. Veřejný opatrovník zastává zájmy opatrovance. Stará se o jeho majetek, podává žádosti o dávky, píše zprávy k soudu, zajímá se o zdravotní stav svého klienta. Obce se při výkonu této agendy potýkají s různými problémy: neochota zdravotnických zařízení, dlouhá doba řízení v bankách, problémy s vyplácením dávek na úřadu práce, neochota s opatrovníky spolupracovat. Všechny tyto problémy pramení podle obcí v nedostatečném povědomí institucí o profesi veřejného opatrovníka.

Na závěr bych chtěla poděkovat za možnost zpracování tohoto tématu, jelikož je dle mého názoru velice zajímavé a veřejnosti poměrně neznámé.

Resumé

The topic of this Bachelor thesis is Municipality as a public guardian. The reason for this topic is my administrative work experience placement during which I realised how difficult the execution of this agenda really is. Nevertheless the legislation is in place, when it comes to the guardianship and limiting the self-sufficiency of a person in more detail, there's still no uniform methodology for public guardians. Problematics are interdepartmentally shattered and public guardians have only law given responsibilities in contrast to social workers, who are responsible for their activity in court.

In the introductory chapters, there's an explanation of the basic concepts- municipality, guardian, public guardian and their client to look after; and there are also the four main types of mental disorders that are needed for limited self-sufficiency. Followed by historical excursion including the current legislative adjustment of public guardianship and limited self-sufficiency. The nub of this Bachelor thesis are chapters containing demarcation of all responsibilities of a public guardian. Emphasis is especially given on file documentation. Consideration is also given to public bodies for regulation and control. The conclusion contains the evaluated view of individual municipalities in regards to the problematics of public guardianship.

In the research part of this thesis, the set goal was to find out subjective opinions and views of individual municipalities that are executing the role of the public guardian. In accordance with the aim of the thesis, an extensive research was conducted in a form of semi-structured interview with a primary involvement of the questionnaire. Practical part of this Bachelor thesis actively involved three municipalities in the Usti region. The selected target of the practical part of this thesis was fulfilled. I am very much aware that the role of the public guardian is distinctive and specific to the relationship between the public guardian and their client. Other factors that are influencing this agenda are also important social workers, practitioners and personnel with the ability of a guardian.

The result of the interviews was that the operation of this agenda is very diverse and varied. The public guardian stands by the interests of their client. The public guardian looks after their property, requests benefits, writes reports to the court and looks after their client's health. Municipalities are met with many hurdles with execution of this agenda: reluctant medical

professionals and institutions, long processing times in banks, problems with benefits pay outs and reluctance to work with these clients. All these problems, according to the interviewed municipalities, originate in insufficient institutional awareness about the role of the public guardian.

Seznam použité literatury

Právní předpisy

- [1] Listina základních práv a svobod č.2/1993 Sb.
- [2] Zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem č.82/1998 Sb.
- [3] Zákon o obcích č.128/2000 Sb.
- [4] Zákon o krajích č.129/2000 Sb.
- [5] Zákon o hlavním městě Praze č.131/2000 Sb.
- [6] Zákon o sociálních službách č.108/2006 Sb.
- [7] Zákon o pomoci v hmotné nouzi č.111/2006 Sb.
- [8] Zákon o sociálních službách č.108/2006 Sb.
- [9] Zákon o zdravotních službách č.372/2011 Sb.
- [10] Zákon o zvláštních řízeních soudních č.292/2013 Sb.
- [11] Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením

Literatura

- [12] ČTVRTLÍKOVÁ, Veronika, Lubica JURÍČKOVÁ, Nikola BOUCHALOVÁ a Edita HUDÍKOVÁ. *Veřejné opatrovnictví: praktický průvodce a rádce úředníka*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2019. ISBN 978-80-7616-053-8.
- [13] DORAZILOVÁ, Aneta. *Psychologie obecná a osobnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-441-0.
- [14] FIALA, Zdeněk. *Správní řád: praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-797-6.
- [15] KADLECOVÁ, Marta; SCHELLE, Karel; VESELÁ, Renata; VLČEK, Eduard. *Dějiny českého soukromého práva*. Plzeň : Aleš Čeněk. 2007, s. 102-103.
- [16] LAVICKÝ, P. a kol., op. cit., s. 1657-1661. V případě hrozící nebo už existující kolize zájmů mezi zástupcem a zastoupeným, je nutné ustanovit kolizního opatrovníka dle § 460 zákona č. 89/2012 Sb.
- [17] MAREČKOVÁ, Jana; MATIAŠKO, Maroš. *Člověk s duševním postižením a jeho právní jednání. Otázka opatrovnictví dospělých*. Praha: Linde, a.s., 2010, s.57.

12.3 Ostatní zdroje

- [18] Ústecký kraj: Titulní stránka [online]. Copyright © [cit. 18.03.2021]. Dostupné z: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1732586
- [19] F00 - F09 - Organické duševní poruchy včetně symptomatických . [online]. Copyright © 2017 Centrum pro rozvoj péče o duševní zdraví, [cit. 02.02.2021]. Dostupné z: <http://www.cmhcd.cz/stopstigma/o-dusevnich-nemocech/seznam-dusevnich-nemoci/f00-f09-organicke-dusevni-poruchy-vcetne-sympt/>
- [20] MKN-10 F20 Schizofrenie — Databáze léčiv. [online]. Dostupné z: <https://mediaty.co/cz/icd/F00-F99/set/F20-F29/cls/F20/schizofrenie>
- [21] Prohlížeč | MKN-10 klasifikace. Prohlížeč | MKN-10 klasifikace [online]. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F10-F19>
- [22] Veřejný ochránce práv. Veřejný ochránce práv [online]. Copyright © 2021 Kancelář veřejného ochránce práv [cit. 02.03.2021]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/>
- [23] Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením. Průvodce [online]. Copyright © [cit. 02.03.2021]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/umluva-osn-o-pravech-osob-se-zdravotnim-postizenim>
- [24] PRAKTICKÁ ČÁST - PŘÍLOHY - Účetní portál. Účetní portál [online]. Copyright © 2015 [cit. 01.03.2021]. Dostupné z: <https://www.ucetniportal.cz/wiki/html?item=224823>
- [25] Veřejné opatrovnictví - Ministerstvo vnitra České republiky. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 15.03.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/verejne-opatrovnictvi.aspx>
- [26] Typy opatrovníků - Reforma opatrovnictví | Liga lidských práv. Home - Reforma opatrovnictví | Liga lidských práv [online]. Dostupné z: <https://www.reformaopatrovnictvi.cz/opatrovnictvi/typy-opatrovniku/>

Přílohy

Příloha č. 1: Listina o jmenování opatrovníka

P 96/2020-220

LISTINA o jmenování opatrovníka

Podle pravomocného rozsudku Okresního soudu v Děčíně ze dne 12. 10. 2020, č. j. P 96/2020-214 (v právní moci dne 1. 12. 2020), je

Obec Kytlice, IČO 00261483, sídlem Kytlice 24, 407 45 Kytlice

opatrovníkem

██████████ narozené ██████████ trvale bytem Veletržní 590/43, 170 00 Praha – Holešovice, fakticky v Domově pro osoby se zdravotním postižením, Kytlice 71, 407 45 Kytlice,

kteřé bylo rozsudkem Okresního soudu v Děčíně ze dne 12. 10. 2020, č. j. P 96/2020-2142, č. j. 12 Ne 1605/2019-46 prodlouženo omezení svéprávnosti na základě rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 5. 1. 2017, č. j. 9 P 15/2003-110 tak, že vyjma běžných záležitostí každodenního života, není způsobilá činit žádná právní jednání v oblasti práva občanského, obchodního, pracovního, rodinného, správního a trestního. Je oprávněna disponovat částkou 200 Kč týdně.

Opatrovník je oprávněn za opatrovance právně jednat při všech právních jednáních, v nichž je shora uvedeným rozhodnutím omezena jeho svéprávnost, s výjimkou běžných záležitostí každodenního života a záležitostí týkajících se vzniku a zániku manželství, výkonu rodičovských práv a povinností, jakož i pořízení pro případ smrti nebo prohlášení o vydělení a jejich odvolání.

Opatrovník je dále oprávněn spravovat jmění opatrovance v rozsahu běžné správy jmění. Nejedná-li se o běžnou záležitost, vyžaduje se k naložení se jměním zastoupeného schválení soudu. Opatrovník je oprávněn a povinen jednat za opatrovance v rozsahu omezení svéprávnosti, udržovat s opatrovancem vhodným způsobem a v potřebném rozsahu pravidelné spojení, projevovat o opatrovance skutečný zájem, jakož i dbát o jeho zdravotní stav a starat se o naplnění opatrovancových práv a chránit jeho zájmy. Při rozhodování o opatrovancových záležitostech je opatrovník povinen vysvětlit opatrovanci srozumitelně povahu a následky rozhodnutí.

Právní jednání učiněná za opatrovance v neběžných záležitostech podléhají schválení soudem.

Zprávy o osobě opatrovance a účty ze správy jeho majetku je opatrovník povinen podávat soudu písemně každoročně nejpozději do 30. června.

Děčín 17. prosince 2020

Milena Ženíšková v. r.
vyšší soudní úřednice

(Z.E.s. č. 55 - listina o jmenování opatrovníka osoby omezené ve svéprávnosti)

Shodu s prvopisem potvrzuje Nikola Kohoutová.

Příloha č. 2: Poučení pro opatrovníka

Poučení o právech a povinnostech opatrovníka

1. ZÁSTUPCE JEDNÁ OSOBNĚ

(§ 438 obč. zák.: Zástupce jedná osobně. Dalšího zástupce může pověřit, je-li to se zastoupeným ujednáno nebo vyžaduje-li to nutná potřeba, odpovídá však za řádný výběr jeho osoby.)

2. OPATROVNÍK SLEDUJE OCHRANU ZÁJMŮ ZASTOUPENÉHO A NAPLŇOVÁNÍ JEHO PRÁV

(§ 457 obč. zák.: Zákonné zastoupení i opatrovnictví sleduje ochranu zájmů zastoupeného a naplňování jeho práv.)

3. OPATROVNÍK JE POVINEN:

- držovat s opatrovancem vhodným způsobem a v potřebném rozsahu **pravidelné spojení**,
 - projevovat o opatrovance **skutečný zájem**,
 - jakož i dbát o jeho **zdravotní stav**,
 - starat se o naplnění **opatrovancových práv**,
 - chránit jeho zájmy**.
- (§ 466 odst. 1 obč. zák.)

4. OPATROVNÍK JE POVINEN VYSVĚTLIT OPATROVANCÍ SROZUMITELNĚ POVAHU A NÁSLEDKY ROZHODNUTÍ, KTERÁ ZA NĚJ ČINÍ

(§ 466 odst. 2 obč. zák.: Rozhoduje-li opatrovník o opatrovancových záležitostech, vysvětlí opatrovanci srozumitelně povahu a následky rozhodnutí.)

5. OPATROVNÍK SPRAVUJE JMĚNÍ OPATROVANCE V BĚŽNÉM ROZSAHU

(§ 461 odst. 1 obč. zák.: Spravuje-li opatrovník jmění zastoupeného, náleží mu **běžná správa** takového jmění. **Nejedná-li se o běžnou záležitost, vyžaduje se k naložení se jměním zastoupeného schválení soudu.**)

6. OPATROVNÍK NAPLŇUJE OPATROVANCOVA PRÁVNÍ PROHLÁŠENÍ A DBÁ JEHO NÁZORŮ

(§ 467 odst. 1 obč. zák.: Opatrovník při plnění svých povinností naplňuje opatrovancova právní prohlášení a dbá jeho názorů, i když je opatrovanec projevil dříve, včetně přesvědčení nebo vyznání, soustavně k nim přibližuje a zařizuje opatrovancovy záležitosti v souladu s nimi. Není-li to možné, postupuje opatrovník podle zájmů opatrovance.)

7. OPATROVNÍK DBÁ, ABY ZPŮSOB OPATROVANCOVA ŽIVOTA NEBYL V ROZPORU S JEHO SCHOPNOSTMI

(§ 467 odst. 2 obč. zák.: Opatrovník dbá, aby způsob opatrovancova života nebyl v rozporu s jeho schopnostmi a aby, nelze-li tomu rozumně odporovat, odpovídal i zvláštním opatrovancovým představám a přáním.)

8. OPATROVNÍK NENÍ OPRAVNĚN ZA ZASTOUPENÉHO PRÁVNĚ JEDNAT V ZÁLEŽITOSTECH TÝKAJÍCÍCH SE:

- vzniku a zániku **manželství**,
- výkonu **rodičovských povinností** a práv,
- jakož i **pořízení pro případ smrti**,
- prohlášení o vydědění** a jejich odvolání.

(§ 458 obč. zák.)

9. OPATROVNÍK NESMÍ BEZ SOUHLASU OPATROVNICKÉ RADY (A NENÍ-LI, PAK BEZ SOUHLASU SOUDU) ROZHODNOUT O:

změně bydliště opatrovance,

umístění opatrovance **do uzavřeného ústavu** nebo podobného zařízení v případě, kdy to zdravotní stav opatrovance zjevně nevyžaduje,

zásazích **do integrity** opatrovance, nejedná-li se o zákroky bez závažných následků.

(§ 480 odst. 1 obč. zák.)

10. OPATROVNÍK NESMÍ BEZ SOUHLASU OPATROVNICKÉ RADY (A NENÍ-LI, PAK BEZ SOUHLASU SOUDU) NAKLÁDAT S MAJETKEM OPATROVANCE, JEDNÁ-LI SE O:

nabytí nebo zcizení majetku v hodnotě **převyšující částku odpovídající stonásobku životního minima jednotlivce** podle jiného právního předpisu,

nabytí nebo zcizení majetku **převyšující jednu třetinu opatrovanceva majetku**, ledaže tato třetina představuje hodnotu jen nepatrnou,

přijetí nebo poskytnutí zápůjčky, úvěru nebo jistoty v hodnotách uvedených shora.

(§ 480 odst. 2 obč. zák.)

11. OPATROVNÍK NESMÍ BEZ SOUHLASU SOUDU:

vyslovit souhlas **se změnou osobního stavu** opatrovance,

zavázat opatrovance k plnění některému z členů opatrovnické rady nebo osoby tomuto členu blízké,

nabytí **pro opatrovance nemovitou věc** nebo podíl na ní, ani opatrovancevu nemovitou věc nebo podíl na ní zcizit či zatížit,

nabytí pro opatrovance obchodní závod, podíl na obchodním závodu nebo podíl na právnické osobě, ani tento majetek zcizit nebo zatížit; to neplatí, jedná-li se o nabytí účastnických nebo podobných cenných papírů zajišťujících bezpečný výnos,

uzavřít za opatrovance **smlouvu zavazující ho k trvajícím nebo opakovanému plnění na dobu delší než 3 roky**,

odmítnout dědictví nebo jiné plnění z pozůstalosti,

zavázat opatrovance **k bezúplatnému plnění jiné osobě**, ledaže se jedná o dar poskytnutý k obvyklé příležitosti podle zásad slušnosti v přiměřeném rozsahu a opatrovanec je schopen úsudku a projevil s darem souhlas.

(§ 483 odst. 1 a 2 obč. zák.)

12. OPATROVNÍK BEZ SOUHLASU SOUDU NESMÍ NALOŽIT S MAJETKEM OPATROVANCE, JEDNÁ-LI SE O:

nabytí nebo zcizení majetku v hodnotě převyšující částku odpovídající **pětisetnásobku životního minima jednotlivce** podle jiného právního předpisu,

nabytí nebo zcizení majetku **převyšující jednu polovinu opatrovanceva majetku**, ledaže tato polovina představuje hodnotu jen nepatrnou a nejedná se o věc, která je pro opatrovance věcí zvláštní obliby, nebo

přijetí nebo poskytnutí **půjčky, úvěru** nebo jistoty v hodnotách převyšujících částku odpovídající pětisetnásobku životního minima jednotlivce nebo převyšující hodnotu jedné poloviny opatrovanceva majetku.

(§ 483 odst. 3 obč. zák.)

13. OPATROVNÍK JE POVINEN VYHOTOVIT SOUPIS SPRAVOVANÉHO JMĚNÍ DO 2 MĚSÍCŮ OD SVÉHO JMENOVÁNÍ

(§ 485 odst. 1 obč. zák.: Opatrovník, který spravuje jmění opatrovance, vyhotoví do 2 měsíců od svého jmenování soupis spravovaného jmění a doručí jej soudu, opatrovanci a opatrovnické radě.)

14. PRAVIDLA PŘI SPRÁVĚ MAJETKU OPATROVANCE:

kdo vykonává správu cizího majetku, činí vše, co je nutné k jeho zachování; **řádně s ním hospodáří**

spravuje-li zástupce peněžní prostředky, **musí je vynaložit obezřetně**

zástupce může ze spravovaného majetku něco zcizit, je-li to v zájmu zachování hodnoty, podstaty a účelu spravovaného majetku nebo je-li to nutné k zaplacení dluhů s tímto majetkem spojených; jinak jen za protiplnění

správce může se spravovaným majetkem činit cokoli, co je nutné a užitečné; **svou působnost vykonává a plní své povinnosti s péčí řádného hospodáře**

správce vede spolehlivé záznamy o spravovaném majetku a **nesmí smísit svůj vlastní majetek s majetkem pod svou správou** (§§ 1400 - 1447 obč. zák.)

15. OPATROVNÍK JE POVINEN VYHOTOVIT KAŽDOROČNÍ VYÚČTOVÁNÍ SPRÁVY JMĚNÍ VŽDY DO 30. ČERVNA

(§ 485 odst. 2 obč. zák.: Za trvání opatrovnictví vyhotoví opatrovník vyúčtování správy jmění každoročně vždy do 30. června. Je-li pro to důležitý důvod, může opatrovanec nebo opatrovnická rada navrhnout soudu, aby opatrovníkovi uložil povinnost vyhotovit mimořádné vyúčtování. Opatrovník doručí každé vyúčtování opatrovanci, opatrovnické radě a soudu.

(§ 1436 odst. 2 obč. zák.: Vyúčtování správy spravovaného majetku musí být také podrobné, aby bylo možné ověřit jeho správnost.)

16. PŘI SKONČENÍ OPATROVNICTVÍ JE OPATROVNÍK POVINEN VYHOTOVIT KONEČNÉ VYÚČTOVÁNÍ SPRÁVY JMĚNÍ

(§ 485 odst. 3 obč. zák.: Opatrovník, jehož funkce končí, doručí konečné vyúčtování správy jmění opatrovanci, opatrovnické radě a soudu, popř. také dalšímu opatrovníkovi nebo soudnímu komisaři jmenovanému v řízení o dědictví. Zemře-li opatrovník, vydá soudu, který jej jmenoval, listiny a další doklady týkající se opatrovance a jeho záležitostí každý, kdo má tyto listiny a doklady u sebe.)

17. OPATROVNÍK PODLÉHÁ DOHLEDU SOUDU

(§ 48 z.ř.s.: Soud dohlíží, zda opatrovník plní řádně své povinnosti. K tomu může činit vhodná opatření)

Příloha č. 3: Rozsudek soudu o svéprávnosti a opatrovnictví

č. j. 0 P 96/2020-
12 P a Nc 50/2020
12 P a Nc 51/2020

ČESKÁ REPUBLIKA ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Okresní soud v Děčíně rozhodl samosoudcem Mgr. Zbyňkem Pánkem ve věci

posuzované: [redacted], narozená [redacted] 1967
bytem Domov pro osoby se zdravotním postižením Kytlice
zastoupená opatrovníci pro řízení [redacted],
advokátkou, sídlem Masarykovo nám. 193/20, 405 02 Děčín I

za účasti

opatrovníka: **Městská část Praha 7**
sídlím U Průhonu 1338/38, 170 00 Praha 7

účastníka: **Obec Kytlice**, IČO 00261483,
sídlím Kytlice 24, 407 45 Kytlice

o: svéprávnosti a opatrovnictví

takto:

- I. Soud **prodlužuje** dobu omezení svéprávnosti [redacted] narozené dne [redacted] 1967 na základě rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 5. 1. 2017, č. j. 9 P 15/2003-110 s tím, že je oprávněna disponovat částkou 200 Kč týdně.
- II. Omezení svéprávnosti **se stanoví** na dobu pěti let od právní moci tohoto rozsudku.
- III. Soud **odvolává** Městskou část Praha 7 z funkce opatrovníka Jany Vacátkové, narozené dne 10. 5. 1967.
- IV. Opatrovníkem [redacted] narozené dne 10. 5. 1967 soud **jmenuje** Obec Kytlice, která **je oprávněna a povinna** zastupovat opatrovankyni v rozsahu jejího omezení svéprávnosti tam, kde to zákon připouští a dbát přitom pokynu soudu.

Shodu s prvopisem potvrzuje Eva Komárková.

Příloha č. 4: Výzva k zaslání soupisu jmění opatrovanky

č. j. 0 P 96/2020-

OKRESNÍ SOUD V DĚČÍNĚ

Masarykovo náměstí 1, 405 97 Děčín

tel.: 412709811, fax: 412510039, e-mail: podatelna@osoud.dec.justice.cz, IDDS: yj4abqb

NAŠE ZNAČKA: 0 P 96/2020

VAŠE ZNAČKA:

VYŘIZUJE: Nikola Kohoutová

DNE: 18. prosince 2020

Obec Kytlice
Kytlice 24
407 45 Kytlice

OMEZENÁ VE SVĚPRÁVNOSTI: [REDAKCE] 1967

Vážený,

ve věci (této) Vám v příloze zasílám novou listinu o jmenování opatrovníkem společně s poučením o Vašich právech a povinnostech. Současně Vás vyzývám k zaslání soupisu jmění opatrovanky, a to ve lhůtě 2 měsíce.

S pozdravem

Milena Ženíšková v. r.
vyšší soudní úřednice

Za správnost vyhotovení Nikola Kohoutová